

LITOSTROJ, nova velika centralizacija železne in livarske industrije tik Ljubljane.

Socialisti desnice sklenili delati v in za zapadni blok

Sklicanje konference levičarskih socialističnih strank. — Social-demokratske skupine v zapadnih državah krenile še bolj na desno. — Boj poostren

Po mindli svetovni vojni so imele evropske socialistične stranke že par večjih konferenc, med njimi eno v Bruslju in drugo v Parizu. Tretja se je vršila v sredi marca v Londonu.

Neve soc. internacionale ne bo

Fredlog za obnovitev socialistične delavske internacionale je bil potisnjen na stran že prej na sestanku v Bruslju in v Parizu. Ustanovili pa so nekaj informacijski biro, kakršnega so si potem ustanovile na konferenci v Varšavi komunistične stranke vzhodnega bloka. Poleg njih sta bili v Varšavi zastopane tudi italijanska in francoska komunistična stranka. Njihov komunistični informacijski biro (kominform) ima glavni stan v Beogradu.

Na prvih dveh sestankih socialističnih strank so bile zastopane tudi socialistične stranke Čehoslovaške, Poljske, Italije in iz par drugih dežel sovjetske sfere.

Na konferenco v London meseca marca je poslala zastopnike sicer tudi italijanska socialistična stranka, katere glavni voditelj je njen tajnik Pietro Nenni. Toda ko so francoski in angleški ter nekateri drugi delegati začeli kritizirati, vse tiste socialiste, ki nastopajo v razrednem boju skupno s komunisti, so italijanski zastopniki zborovanje demonstrativno zapustili.

Poljska socialistična stranka si ne bo več prizadevala za obnovitev kake zveze ali internacionale s soc. strankami zapadnih dežel, ker so vse usmerjene po sedanjih ameriški in angleški vnanji politiki. Zato je poljski premier socialist Josef Cyrankiewicz (Ciraneković) mnenja, da je najpametnejše, če se obe delavski stranki na Poljskem združita v eno. Tako se je kmalu po vojni zgodilo v sovjetski coni Nemčije, kjer poslujeta skupno pod imenom "stranka socialističnega edinstva".

Razkol v Italiji ni uspel
V Italiji je lani nastala razkolniška socialistična stranka, ki je za popolno sodelovanje z angleško delavsko stranko, s francosko in drugimi desničarskimi socialističnimi strankami zapadne Evrope, danske, švedske in norveške. Vodi jo desničar Saragat.

Na konferenci v Londonu je bilo zastopanih 14 strank. Vodilni kajpada sta bili v prvi vrsti angleška laboristična ter na drugem mestu francoska. Močne socialdemokratske stranke imajo tudi Belgija, Danska, Švedska in Norveška, v nizozemski pa je šibkejša.

Thomasova stranka izolirana
Ameriška socialistična stranka ni bila zastopana na nobenem teh predvojnih sestankov socialističnih strank, dasi je poskušala. Ker nima sredstev, da bi pošiljala delegate iz Amerike, si je tam izbrala kdor že je bil pri roki. Nihče takih ni bil priznan. Dovoljeno mu je bilo, da lahko sedi in posluša, dele-

gatskih pravic pa mu niso dali. Evropske stranke ameriške sploh ne smatrajo za stranko, ker je politično v Zed. državah brez moči in brez vpliva v delavski javnosti. Zelo zamerijo tudi njenemu vodstvu (predvsem Normanu Thomasu), ker se je pred Pearl Harborjem toliko trudil prepričati vsako pomoč Zed. državam, ki so bile v vojni s Hitlerjevimi rajhom.

Angleškimi laboritorjem je sicer žal, ker ni v Zed. državah kake delavske stranke njihovega modela. Edina skupina, ki jim je v nekaterih ozirih sorodna in naklonjena, je AFL. Ampak tudi ta unijska zveza ni po njihovem okusu.

Marshallov plan odobren

Konferenca v Londonu je bila zaključena 22. marca. Odobrila je Marshallov plan, toda s pridržki — kajti tudi še tako konservativni socialdemokrati in laboriti se boje možnih trikov omenjenega ameriškega načrta. Predvsem umešavanja v notranje zadeve dežel, ki bodo deležne ameriške ekonomske pomoči.

Zastopniki so poudarjali, da je ekonomska obnova zapadne Evrope trajno nemogoča, ako bo Amerika skušala zavirati v nji razvoj v socializem. Oni ga imenujejo demokratični socializem, ampak z demokracijo je dandanes toliko slepomišljenja, da navaden človek že več ne ve kaj je to.

Manifest, ki so ga zborovali v imenu svojih strank sprejeli, poudarja, da si Evropa ne bo mogla ekonomsko pomagati na zdrav način brez ameriškega sodelovanja. Brez te podpore bi se v Evropi mizerija še bolj razširila, nastali bi politični neredi in demokracija ter mir, na čem (Nadaljevanje na 5. strani.)

Delavske unije letos v velikih zadregah

Unija tiskarjev (AFL) je v boju z monopolnim tiskom že od lanskega novembra. Minuli teden je sodišče izreklo, da je bila stavka tiskarjev nepostavna začetka. Kar pomeni, da so bile stavkovne podpore izplačane nezakonite. In pa, da imajo delodajalci sedaj prosto polje tožiti unijo za odkodnino. Nekateri so to že storili. Tako bodo to unijo izčrpali, v kolikor jo še niso, dasi je bila ena najjačjih in najbogatejših v deželi.

Unija tiskarjev je v zvezi njenemu sedanjemu boju trdna še radi tega, ker tiskarjev primanjkuje in ker vsame dolgo predno se človek nauči tega dela. A delodajalci so se poslužili novih metod in tako dnevniki v Chicagu izhajajo v zvezi stavki vseskozi od lanskega novembra nemoteno.

Vrh tega je med tem en dnevniki v Chicagu prenehal in eden v New Yorku, kar pomeni, da je trajno ob delo nad tisoč stav-

Graditev zapadnega bloka v zvezi z najbolj reakcionarnimi elementi

Zaupniki španskega diktatorja Franca so po ustanovitvi zapadno-evropske unije tipali v Madridu pri poslaništvih Anglije, Zed. držav in Francije z vprašanjem, ako bi bile pri volji vzeti Španijo v Marshallov načrt evropske rekonstrukcije, če bi španska vlada izrazila željo za pristop. Sedaj je v tem planu vključenih 16 evropskih držav, v vojni zvezi (v zapadnoevropski uniji) pa pet. Francova Španija bi rada v obe zvezi. V teh prizadevanjih jo javno podpira Portugalska in Irska.

Laboriti v Angliji pravijo, pomoč Španiji, dal Pomoč Francu, ne!

Toda angleška vlada kot taka je s Francovo Španijo v popolnoma strpnih odnošajih in trgovina med njima cvete. Vlada Zed. držav pa je naklonjena Španiji tudi pod Francom in ga podpira po stranskih diplomatskih poteh v duhu Trumanove doktrine. Ko je bilo lani v zboru Z. N. predlagano, da se Francov fašistični režim znova obsodi, je ameriška delegacija nasprotovala, češ, da se s takimi resolucijami nič ne opravi.

Očitno je, da bi bil Franco že padel, ako bi hotelo ameriška in angleška vlada nanj izvajati ekonomski pritisk. To se ne bo zgodilo. Kajti prav je imel portugalski delegat na nedavni konferenci v Parizu, ko je vpraševal, da če teh 16 evropskih držav snuje ekonomsko zvezo za zajezitev komunizma, tedaj bi logično Španija morala biti povabljena zraven, ker se zoper "komunistično nevarnost" bori uspešneje kot druge države. Oziroma take "nevarnosti" v Španiji sploh ni več od kar so bili "komunisti" (republikanci) izgnani iz vlade.

Izmed 16 držav, ki so sedaj v Marshallovem planu, je 14 takih, v katerih so v vladi zastopani socialisti, socialdemokrati ali pa laboriti, bodisi da imajo vlado v svojih rokah, ali pa so v koalicijskih režimih. Ti so vzrok, da Francova Španija ni še pripuščena k Marshallovi mizi. A bo prej ali slej neglede na opozicije omenjenih strank.

Vrh tega se ameriška in angleška vlada trudita zavarovati Italijo za konservativne, kapitalistične in cerkvene kroge. V ta namen jima služi za agitacijsko sredstvo Tržaško vprašanje, kolonije, posojila in darila, da bi volitve, ki bodo 18. aprila, zanju ugodno izpadle. Ako se jima in pa reakciji v Italiji nada uresniči, bo ta naša bivša sovražnica sprejeta tudi v zapadno-evropsko unijo z odprtimi rokami.

To leto je ameriška vlada sklenila pospešiti borbo proti gilcem v Grčiji, da jih likvidira in spremeni vso Grčijo v svojo vojno in mornarično bazo. Nihče ne more trditi, da trošimo stotine milijonov ameriškega denarja na Grčkem za graditev demokracije in socialnega skrbstva v nji. Ne, ker če bi slednje bilo res, ne bi mogli podpirati gnile rojalistične vlade in njihne klike, ki je ena najbolj reakcionarnih, korumpiranih in protiljudskih vlad v vsej zgodovini Grčije.

Niti ne more nihče trditi, da podpiramo Čiang Kaišeka zato, ker hočemo obvarovati demokracijo na Kitajskem. Te v Čiang Kaiškovi Kitajski ni, pač pa nasilja, teror in korupcija na vseh koncih in krajih.

Ker naši vnanji politiki ta taktika ne uspeva, se gnjavi toliko bolj proti sovjetski "agresivnosti" in našo javnost pripravljajo na vojno. Torej gremo iz ene zmote v drugo — naši in drugim deželam v pogubo.

Zvezna vlada pod Trumanom brez smisla za ekonomijo

Potroški zvezne vlade znajo sedaj letno okrog \$270 na osebo. Torej plača povprečno družina petih oseb \$1,350 na leto samo zveznega davka, ki ji je naložen direktno in indirektno v raznih oblikah. V volilni kampanji leta 1936 je republikanska stranka obljubila — da če dobi v kongresu večino — drastično znižati dohodninski davek. Res je dobila večino v obeh zbornicah. Tudi davek je znižala, predvsem v prid bogataškega sloja. Predsednik Truman pa je sklenil kongresna vetrila. Dejal je, da se bodo stroški zvezne vlade projekte zvišali kakor pa znižali, torej je popustitev davka v takih okoliščinah nesmisel. Njegov veto bi bil zavrnjen, če bi glasovalo proti njemu dve tretjini poslancev in senatorjev, kar se ni zgodilo. Letos so republikanci spet sprejeli zakon za znižanje davkov. Volitve so pred pragom in kongresniki bi radi šli na kampanjske shode z ugotovitvijo, da so obljube volilcem držali.

V resnici pa bodo davki spet zvišani, ako ne že letos, pa prav gotovo naslednje leto. Truman s svojim vojnim aparatom zahteva nadaljne milijarde za oboroževanje. Dalje 17 milijard za utrditve zapadnega bloka, in stotine milijonov znova za Grčijo, Turčijo in Kitajsko. Dalje milijone dolarjev v pomoč Italiji, ki je historično zalaganje, zato da bi njeni ljudje v volitvah 18. aprila glasovali proti levičarski ljudski fronti.

Nekaj o naših stvareh

Kolone "Naše aktivnosti" v listu že dolgo ni bilo. Obnovili smo jo v tej številki pod naslovom "Z upravnike in uredniške mize". Objavljena je na tretji strani. Vsebuje mnogo novic, a je možno, da smo kako pismo nenamena prezrli. Ker bomo v bodoče to delo opravljali sproti, bodo vse važne omembe v pisnih naših naročnikov in zastopnikov sproti beležene.

V tej številki je tudi izkaz prispevkov v tiskovni sklad. Ta je sedaj glavni vir za kritje primanjkljaja in še tega bo treba pospešiti, prodati še ostale koledarje, kaj slovenskih in angleških knjig ter dobiti listu več novih naročnikov, da bomo naše število rajše dvigali kot pa da bi se nižalo. Naročnike nam jemlje smrt, nekateri pa list odpovedujejo vsled starosti in pomanjkanja sredstev.

Vse to je treba nadomestiti s drugimi. Silno važno za list pri vsem tem je skrbeti, da naročnino vsi točno obnavljamo. Kjer imamo budne zastopnike, oni skrbijo za to nalogo. A marsikje jih nimamo. V takih krajih se moramo zanašati na naročnike same. Pomniti je treba, da nas stane 52 številki Proletarca na leto več kot še enkrat toliko kot pa mu je naročnina. Torej je treba kriti ta primanjkljaj z drugimi viri, kot pojasnjeno v omenjeni koloni na 3. strani v tej številki.

V prejšnji številki na angleški strani je bil objavljen apel odbora za obrambo svobode tiska, da tudi čitatelje mlajše generacije seznanimo o nakanih za uničenje našega naprednega časopisa v Ameriki. V tej številki pa ima o isti akciji zelo informativen dopis predsednik obrambnega odbora Frank Česen.

Prej smo omenili, da nekateri, ki so odpovedali list, opravijo svoj korak z izgovorom na starost. So sicer res tudi slučajni, ki se jih lahko opraviči. A v zadožbenje nam je, da je med naročniki Proletarca veliko odtimerjev, ki so listu zvesti — nekateri od vsega začetka in ed ustanovitve agitirajo zanj. Eden izmed njih je John Teran na Elyju, Minn. On je na delu za ta list od njegove prve številke januarja 1906 in še vedno pomaga vzlic poznim letom, fizični poškodbi, ki ga je zadela na cesti, in slabem zdravju. In med nami je starosta Nace Žlemberger v vzhodnem Ohio, John Goršek st. v Springfieldu itd. Ti pionirji so nam v največje vzpodbude, da lahko nadaljujemo z našim skupnim delom.

Leopota ni nič drugega kakor objubljen sreča.—Stendhal.

KOMENTARJI

Zbira in presoja urednik

"Truman je zame," je dejal eks-kralj Mihael iz Romunije, ko je prišel z obiska pri predsedniku v Beli hiši. Reporterji so Mihaela vprašali, kako je opravil. Pojasnjeval jim je, da je Trumanu povedal kaj in kako, in da upa priti nazaj na romunski prestol. Truman mu je vtilil še več vere v to željo. — "Kaj drugega sta še govorila," so silili reporterji vanj. "Razložil sem splošen položaj in razmela sva se zelo dobro. Pojasnil sem mu, kako stoji stvar tam čez," je dejal. "No, kakšne so?" — "Zelo vroče (pretty hot), kot pač povsod drugje," je dejal Mihael. — Značilno pri takih obiskih je to, da do skrajnosti zapleni Truman (tako namreč trdijo v Beli hiši) ima vsace dovolj časa poslušati tegale fantasi, dasi o razmerah ničesar ne ve, dočim se marsikdo izmed resnih, dobro poučenih ljudi zaman trudi, da bi prišel pred predsednikovo mizo.

Adolf Hitler, ako je še živ (mnogi trdijo, da se skriva v Španiji, ali pa v Argentini) se lahko debelo smeje Angliji in Zed. državam, ker ne vesta, kako se bi otresle židovskega vprašanja. Zide na drugi strani pa dolže angleško in sedaj še ameriško vlado izdajstva in zahrbtnosti, ker nobena ni držala obljube, ki sta jim jo dale. Zato sedaj tudi v Palestini niso varni, dasi jim je bila zagotovljena. Arabci so proti in pod arabskim peskom so najbogatejša petrolejska ležišča na svetu. Posedujejo jih angleške in ameriške oljne družbe. In ker je olje dandanes važnejše kot pa človeška kri, so pozabili v Washingtonu in v Londonu na obetanja židovstvu in "apizajo" arabske glavarje. Seveda, v Washingtonu skušajo namigavati, da se ne gre samo za olje. Kajti ako bi ame-

(Nadaljevanje na 4. strani.)

PROLETAREC

LIST ZA INTERESE DELAVSKEGA LJUDSTVA.

IZHAJA VSAKO SREDO.

Izdaja Jugoslovenska Delavska/Tiskovna Družba, Chicago, Ill.

GLASILO JUGOSLOVANSKE SOCIALISTIČNE ZVEZE
NAROCNINA v Zedinjenih državah za celo leto \$3.00; za pol leta \$1.75;
za četrt leta \$1.00.
Inozemstvo: za celo leto \$3.50; za pol leta \$2.00.

Vsi rokopiši in oglasi morajo biti v našem uradu najpozneje do ponedeljka popoldne za priobčitev v številki tekočega tedna.

PROLETAREC

Published every Wednesday by the Yugoslav Workers' Publishing Co., Inc. Established 1906.

Editor: Frank Zaitz

SUBSCRIPTION RATES:

United States: One Year \$3.00; Six Months \$1.75; Three Months \$1.00.
Foreign Countries, One Year \$3.50; Six Months \$2.00.

PROLETAREC

2301 S. Lawndale Avenue CHICAGO 23, ILL.
Telephone: ROCKWELL 2864.

Niso samo Nemci mislili, da so vzvišeno pleme — posnemalce imajo posebno v USA

Se še spominjate raznih proglašev iz časa med vojno? Rooseveltovih štirih svobodščin?

Predsednik Truman je tista obetanja proti plemenskim in verskim diskriminacijam skušal pred nekaj tedno ponoviti, a je to storil skrajno nerodno. Svoja priporočila za ščitenje plemenskih in verskih manjšin, za odpravo zapostavljanja pri najemanju v službe in za toleranco je izrazil v veri, da bo s tem izpodbil Wallaceov liberalizem in vzel orožje iz rok republikancem. Kajti letos se gre za glasove! Večina politikov smatra, da je Truman svoj program medsebojne tolerance oznanil edino iz kampanjskih razlogov, ne pa da se bi v življenju dežele res napravilo kake spremembe. Vendar pa na jugu niso hoteli razumeti in zahtevajo, da Truman odleti iz politike. Ze to, da si je upal svetovati kaj takega — pa magari v še tako kampanjske namene, mu štejejo v smrtne greh.

Posedujoči sloj na jugu se smatra bolj za vzvišeno pleme, za gospodujočo plemenito raso, kot pa so se smatrali za nadležni Nemci pod Hitlerjem.

Pa ne samo na jugu. Američani druge, tretje, četrte generacije itd., ki so nemškega, angleškega ali švedskega pokolenja, se smatrajo vzvišene nad vsemi drugimi Američani, ki so slovenskega ali italijanskega rodu, ali potomci kake druge "manjvredne rase". Vsi skupaj pa mrze žide, posebno potomci Nemcev in "anglosaksov."

Katoliška cerkev je šla v Zed. državah nekoč skozi težke čase. Marsikje je še obsovana. Toda sedaj je posebno v severnih krajih na konju. Za njo so Ireci, katerih je tu več kot v Irskem in tudi oni se smatrajo za "vzvišeno pleme". Italijanov v Ameriki ne marajo. A če pride ameriški Irec v Rim, se raduje, ako sme poljubiti copat Italijanu in roke Italijanov v kardinalskih in škofovskih ogrinjalah.

Nesmiselno je govoriti o štirih svobodščinah, o enakopravnosti črncev, o odpravi diskriminacije, ker te reči so tu in bodo dokler bomo imeli politični in ekonomski sistem kakršen je. V New Yorku in v Chicagu, ki sta kosmopolitanski mesti, se teh razlik ne opazi posebno. Se jih pa toliko bolj v našem glavnem mestu v Washingtonu, najbolj pa seveda v južnih državah, in v malih mestih širom dežele.

Psovke "daggo", "kink", "pollack", "hunky", "bohunk", "nigger" itd. vse pričajo, da gospoduje tu nekako vzvišeno pleme, ki na priseljence in na potomce "manjvrednih" ali "inferiornih" plemen in narodov gleda s prezirom in jih zapostavlja kjerkoli more.

Prehajanje ameriške vlade iz civilne v vojaško in militaristično atmosfero

Dasi je bilo v ameriški zgodovini že precej vojaških osebnosti na važnih političnih mestih, se je tradicija, da mora biti vlada v rokah civilistov, bolj in bolj utrjevala. Ostala je močna tudi med prvo svetovno vojno do drugega svetovnega vojnega požara. Ze med vojno je začel predsednik Roosevelt pošiljati na razna raziskovanja in poizvedovanja poleg civilistov tudi vojaške osebnosti, posebno na Kitajsko. To je smatral za potrebno zato, ker je general laglje preudaril vojni položaj v tej ali oni deželi kot pa bi ga mogel civilist.

Se veliko bolj pa se je vpliv vojaške kaste uveljavil pod Trumanom.

Za državnega tajnika imamo vojaško osebo. Mnogo jih je v diplomatski službi in po deželi valovi kampanja v obeh strankah za nominiranje generalov za predsednika Zed. držav.

General Marshall je bil med vojno šef ameriškega vojnega štaba. Torej s kiz in skoz vojaška služba. Sedaj je v zvezni vladi državni tajnik, kar je v nji posebno v današnjih vzruženih časih najvažnejši mandat.

Stabni šef pri predsedniku Trumanu je admiral William D. Leahy. Ker je predsednik ob enem "commander in chief" ameriških bojnih sil, se mora v svojih vojaških dejanjih in nasvetih, ki jih daje kongresu, zanašati na svetovalce. Naravno, da je admiral Leahy vzgojen militaristično, ker drugače biti ne more. Enako kajpada general Marshall.

Eden glavnih Marshallovih svetovalcev v državnem departmentu je brig. general M. C. Carter. Državni podtajnik Lovett je bil pet let pomožni vojni tajnik in v prvi svetovni vojni v letalski vojaški službi.

Lovettov pomočnik v državnem departmentu je polkovnik C. H. Bonesteel.

Pomožni državni tajnik John E. Puerifoy je graduant iz slovitve vojaške akademije West Point. Njegov pomočnik W. W. Chapman Jr. je vojaška osebnost. Čif oddelka za komunikacije Walter K. Scott je bil med vojno tajnik generalnega štaba v Evropi. Njegov čin v armadi je podpolkovnik.

Važno službo v državnem oddelku ima tudi upokojeni admiral John W. Bays.

Selden Chapin, ki je v tem oddelku generalni direktor tujezemske službe je graduant iz mornarične akademije Annapolis. Sedanjí ekzekutivni direktor oddelka za zadeve na daljnem vzhodu je bil med vojno tajnik generalnega štaba na Kitajskem.

Dalje imajo v državnem departmentu visoke službe polkovnik Ira W. Porter, polkovnik Carlisle H. Hummelstine, bivši mornarični kapitan L. W. Parke, mornarični poročnik Hayward P. Martin, poročnik Charles E. Mills, podpolkovnik W. J. McWilliams itd.

V JUGOSLAVIJI je med vojne padlo številno ameriških letalcev, ki so pomagali partizanom. Takrat so bili drugačni časi. Ameriško vojno poveljstvo je partizane potrebovalo. Sedaj naša vlada Jugoslavijo bojkotira politično in gospodarsko, dočim naše bivše sovražnice, posebno Italijo, podpira na vsi črti. Jugoslovani pa so gentlemani. Ko so pred nekaj tedni Američani izkopali trupla ubitih naših letalcev, so jim jugoslovanski vojaški oddelki in ministri izkazali vso čast tako iskreno kot se spodobi. Gornje je ena izmed slik, ko so odvažali rakve ameriških letalcev v vlak za prenos na ameriška pokopališča.

"AMERIŠKA DOMOVINA" PRETI S KONCENTRACIJSKIMI LOGARJI

"Ameriška domovina" z dne 19. marca prica, da se ni iz svoje taktike med prvo svetovno vojno nič naučila.

Takrat so jo naši rojaki dolžili strupenih denuncijacij, za povzročiteljico hišnih preiskav in drugih zla, ki jih je posredno ali pa neposredno zakrivila vsled svojega strupenega sovražstva proti socialistom, JRZ, in posebno proti Etbinu Kristanu, ki so ga takrat skupno z don Nikom Grškovičem skušali spraviti za omrežje ali saj v jetniški tabor, ki ga je imela vlada nekje v Teksasu ali v Oklahomi.

"Ameriška domovina" se je takrat dušala in drvela čez drn in strn za Pašičevimi kraljevaši. V svojem srdu nad propagatorji za ustanovitev jugoslovanske federativne republike ni poznala nobenih mej.

Pokojnemu Louisu Pircu je bilo menda po vojni žal, ker se je dal potegniti srbskim sovinitom, toda krivic, ki jih je napravila v svojih napadih njegova klika našim ljudem, ni nikoli preklela.

Enako natrpan z vojaškimi osebnostmi je obrambni departament, ki sedaj združuje prejšnji mornarični ter vojni oddelak.

Mar se je potemtakem čuditi, ako ta skupina tako tišči v militariziranje Zed. držav? Na eni strani trdi, da bomo Rusijo lahko porazili v nekaj dneh brez izgub za nas, s pomočjo naše ogromne zračne flote in atomskih bombami. Na drugi strani zahteva takojšnjo uvedbo "drafta" in pa obvezno vojaško službo.

Od vojaško vzgojenih ljudi — tudi kadar prevzamejo civilne službe, ne moreš pričakovati drugega kot nagnjenje za militarizem. In čimvečja bo armada, več bo služb za nove generale in druge visoke častnike in toliko več priložnosti za napredovanje. (Citajte o tem članek o militariziranju Amerike na angleški strani.)

Enako kot v departmentih zvezne vlade prihajajo vojaške osebnosti tudi na visoka diplomatska mesta. Lt. general Walter Bedell Smith je ameriški ambasador v Moskvi; admiral Alan G. Kirk je veleposlanik v Belgiji; brig. general Frank T. Hines je ambasador v Panami in general Thomas Holcomb je veleposlanik v Južnoafriški uniji.

V furniranju ameriške vnanje politike je udeleženih 31 vojaških osebnosti.

General Marshall prejema iz armadnega sklada nad \$15,000 pokojnine, in kot član kabineta \$15,000, skupaj nad \$30,000 na leto. Slično prejemajo pokojnino ter vrh tega plačo za svojo sedanjo službo razni drugi vojaški in mornarični ljudje v državnem in v drugih departmentih ter v Beli hiši.

Prehajanje zvezne vlade izpod civilne v vojaško ozračje ni zdravo za deželo in še manj za svetovni mir.

Niti ni zdrava Hearstova in McCormickova kampanja za generala MacArthurja, ki ga hočejo spraviti v naročje republikanski stranki za predsedniškega kandidata, med demokrati pa sušljajo, da bi vrgli s kandidatske liste Trumanu ter ga nadomestili z generalom Dwight Eisenhowerom. General MacArthur glavari po vojni na Japonskem, Eisenhower, ki je bil zavezniški vrhovni poveljnik na evropskih bojiščih (na zapadni fronti in v Afriki); pa je upokojen. Sedaj piše spomine, nato pa bo prevzel predsedniško službo univerze Columbia v New Yorku.

General Eisenhowera so prvotno določili za predsedniškega kandidata nekateri prvaki republikanske stranke. Ker pa je proti njemu med civilnimi politiki nastala močna kritika, je izjavil, da ne bo kandidiral. Sedaj, ko ga vabijo medse demokrati; znova vidimo, kako slični sta si obe stranki. Obe sta se potegovali za gen. Eisenhowera, ki niti sam ne ve, ali je pripadnik republikanske, ali demokratske stranke, ali obeh hkrati.

Morda bi kdo rekel, čemu pa jugoslovanski vladi lahko načeljuje maršal, in sovjetski pa kar generalissimo? Ne prvi ne drugi nista vojaški osebnosti, ne vojaško vzgojena. Vojaški titel sta si dala šele ko sta bila na čelu vlade in to oba v vojnih razmerah.

Vojaške osebnosti so sicer lahko demokratične, toda njihova vzgoja je militaristična. In zato taki ljudje tudi v civilnih službah govorijo v militarističnem jeziku, kar vidimo po vojni posebno v naši deželi. Jasno torej, da bi morale take službe v vladi spadati civilistom, generalni, admiralni in drugi visoki častniki pa bi ostali v armadi in mornarici, ne pa usiljevali militarizem s pomočjo svojega vojaškega vpliva v vse panoge življenja ameriškega ljudstva.

pronacijakih fašistov — pa je bilo poslanih v zapor? Vlekli so jih na obravnavo v Washington celo krdelo, toda so še vedno vsi na prostem in delujejo fašistično kakor so pred vojno in med vojno.

Seveda — da vlada ve kaj počne ta ali oni. In tudi ako ne bi sama preiskovala, saj je tu dovolj dobrih rojakov, ki te denuncirajo vse križem, kakor so to počeli med prvo svetovno vojno.

"A. D." pravi, da je protitotalitarna. Zgraža se nad vladami, v katerih po njenem mnenju nima druge izbire kakor ponavljati "da" in "ja". Sedaj zahteva od tistih ameriških Slovencev, s katerimi ne soglaša, da naj počno isto, ali pa se bodo peklj v koncentracijskih kempah.

Mi smó za mir, ker ne vidimo nobenega vzroka, čemu bi bilo treba sedaj svet zaradi oljnih polj in drugih imperialističnih nagibov pahniti v novo krvavo katastrofo.

Mnogi ameriški visoki častniki — upokojeni, da lahko sedaj svobodno govorijo, ugotavljajo, da nam od Rusije ne preti nikarkršen oborožen napad in celo v Washingtonu priznavajo, da si Rusija ne želi vojne, če že ne vsled drugega že zato ne, ker nanjo ni pripravljena. Toda v ameriških vladajočih krogih zmaguje struja, ki je prepričana, da sedaj je čas udariti, ko sovi. unija ni še pripravljena. In rešen bo "naš način življenja".

Brutalne želje, ki jih izraža "Am. domovina" v prej omenjeni številki, so sicer v skladu z njeno sedanjo taktiko kot tudi z njeno politiko v času prve svetovne vojne. Niso pa v skladu z nauki tistih gospodov, ki si ovratnik zadaj zapejajo. Ali pa morža so, kajti opraviti imamo z jezuiti, ne z ljudmi s srcem in dušo.

Torej kaj piše in kako preti "A. D." z dne 19. marca 1948, v poudarnem dvokolonskem članku na prvi strani?

Berite sami in sami presodite. Njeno pretilno "svarilo" z naslovom vred se glasi:

SLOVENCİ, RESNI ČASI SE BLIŽAJO

To, kar je predsednik Truman govoril pred kongresom, ni bila nobena šala. Ves svet je napeto pričakoval njegovih besed. Zdj ves svet ve, kje stoji Zed. države. Ves svet ve, da je Amerika pripravljena prijeti za vsa šredstva, da obdrži svoje svobodo in demokracijo, pa da pomaga onim deželam, ki jih ogroža komunizem.

Da, če bo treba, tudi bombe bodo hreščale in uničevale, če drugače ne bomo mogli obvarovati svoje svobode!

Vprašanje je, če bo zdaj komunizem odnehal. Ali bo šel naprej za ciljem — zavladati nad vsem svetom. Ako ne bo odnehal, bodo začele deževati bombe, to je tako gotovo, kot je amen v očenahu.

To bi pa pomenilo vojno med Sovjetsko Rusijo in njenimi sateliti in med zapadno demokracijo. Tisto se že oblikuje, pred čemer je naš list opetovano svaril naše ljudi... "Kaj boste napravili, če pride do vojne med Ameriko in komunisti?" Opetovano smo zapisali: Ostanite do-

bi Amerikanci v deželi, katere državljani ste, ki vam je dala kruha in streho!

Mnogi so to poslušali, mnogi pa ne in so se kar naprej uklanjali Moskvi in Belgradu. Kar je prišlo od tam, je bilo vse najbližje; kar je prišlo od Amerike — jim je bilo vse zanič.

Kaj bodo taki v slučaju vojne, vprašamo ponovno. Zlasti tisti, ki so hiteli na ves glas vpiti in pisati, kaj da so — da so za svetjsko diktaturo: Kako bodo poslej pisali: Prosveta; Enakopravnost; Glas Naroda in Proletarec? Kaj bo propagiral SANS?

Ali mislite, da vlada ne ve, kaj ste pisali in govorili teh zadnjih par let? Spomnite se, kam so bili poslani tisti, ki so bili za Hitlerja, ko je šla Amerika v vojno proti nacijam! Boga prosite, če ga še znate, da bi ne bilo vojne. V Ameriki je dosti in obširnih taborišč za petokolonce.

Kdor je poslušal Ameriško Domovino, hodi danes lahko odprtega čela po cesti. Ostal je tu, kar bi moral biti vsak v tej deželi — dober Amerikanec. Ako bo šla Amerika v vojno bo gledala, da bodo petokolonci lepo na varnem in neškodljivi.

Ali vas je kaj strah, "tovariši"?

Naročite novo knjigo o Jugoslaviji

The Silent People Speak (Tiho ljudstvo govori) je naslov nove knjige o Jugoslaviji, ki jo je napisal poznani ameriški časnikar in radijski komentator Robert St. John. Lansko leto se je mudil devet mesecev v Jugoslaviji in proučeval razmere. Obiskal je vse republike nove Federativne Jugoslavije — Srbijo, Bosno in Hercegovino, Crno goro, Makedonijo, Hrvaško in Slovenijo. Knjigo je pisal v Bohinjski Bistrici lansko poletje, nato se je vrnil v Ameriko, kjer se sedaj predava o razmerah v Jugoslaviji kakor jih je sam videl in občutil. Knjiga je velike važnosti, kajti ni samo informativna glede na sedanji gospodarski, socialni in politični razvoj te prerone dežele, temveč tudi razkrinkuje neprijeteljsko postojanje in nenaklonjenost, ki jo po navodilu državnega departamenta izvaja naša ameriška ambasada v Beogradu.

St. John je imel priliko videti strašne grozote, ki jih je pustila sovražna okupacija in osvobodilna borba v naši stari domovini. Govoril je z malim človekom in slišal iz ust preprostega naroda resnično mnenje ljudstva o njihovi novi vladi, o novem sistemu in novem življenju. St. John je lahko primerjal novo Jugoslavijo s staro, saj je bil časnikarski poročevalec v Beogradu mnogo let pred in ob času nemškega navalna na državo, ki je v odločilnem momentu strmoglavila stari režim ter raztrgala sramotni trojni pakt, ki ga je Pavlova vlada 25. marca podpisala s Hitlerjem.

Cé bi to knjigo prečital vsak Amerikanec, tedaj bi Amerika res dobila drugačno sliko o Jugoslaviji nego ono, ki jo umetno ustvarjajo zagovorniki stare, korumpirane, reakcionarne kraljevine. Ta knjiga lahko veliko doprineše do boljših odnosov in razumevanju ameriškega naroda napram Jugoslaviji. Zaradi tega jo moramo širiti. Naše podružnice in člani jo dobijo v uradu SANSa po \$3.50. Naročite jo, citajte! In čita jo naj posebno vaša mladina.

Mirko G. Kuhel, tajnik.

Najdražja snov na svetu

Čeprav mnogi mislijo, da je zlato najdražja snov na svetu, temu ni tako. Najdražja snov na svetu je radij, ki ga uporabljajo kot zdravilo proti raku in drugim boleznim. Samo en gram radija stane en milijon šillingov! Radij je zato tako drag, ker je to snovi na svetu tako malo ter jo pridobivajo po velikem in dolgotrajnem trudu. Pridobivajo jo iz laporja. V laporju je tanka, tanka nitka radija. Za en gram radija morajo očistiti nad 80 vagonov laporja. Iz teh vagonov dobijo potem šele en vagon radijeve rude. To rudo morajo potem še leto dni predelovati, da dobijo iz nje vsaj en gram radija... Na vsem svetu je to najdražje snovi samo nekaj dekagramov. In ta malenkost predstavlja ogromno denarja. Kar pa je najvažnejše: je učinkovito zdravilo proti hudim boleznim.

TISKOVNI SKLAD PROLETARCA

IV. IZKAZ

Prejeto do 24. marca 1948

MICHIGAN:

Detroit: Pev. zbor "Svoboda" \$83.15, klub 114 JSZ \$10.85, skupaj \$100. Poslal R. Potochnik. Klub 114 JSZ \$10 in družini Paul Oceppek ter R. Potochnik \$10 namesto venca na grob pokojnemu M. Klariču; J. Topoljak \$2; I. Travnik \$1. V. Glavač 50c.

Traunk: Jerry Rant 50c.

ILLINOIS:

Clarendon Hills: Jos. Oven \$8.35. Chicago: A. Trojar \$5, F. Luzbi \$5, Mr. in Mrs. Andrianeich (Cleveland) \$5, J. Marolt \$2, J. Oblak \$1.50, B. Kaitinger \$1, P. Vrhovnik \$1, Anton Andres \$1.

Cicero: John Korun \$2, M. Kure \$1.00.

Berwyn: Frank Molan \$1.

Waukegan: M. Judnich postal \$7. Pripevali so: Po \$2: M. Ogrin, J. Jelovšek; po \$1: M. Rauh, J. Sifer, J. Butchar.

Gurnee: John Mesec, st. \$1.

Frankfort Heights: Frank Yeech 75c.

CALIFORNIA:

Los Angeles: Blaz Mezori \$20, Frank Novak \$2.

Hollywood: John Olip \$3.50.

Santa Ynez: M. J. Reading \$3.50. Fontana: John Pecnik \$1.80.

Oakland: A. Tomšič \$1; po 50c: Ernest Bajec, M. Spoler (S. F.), Neimenovan.

COLORADO:

Fueblo: John Stonich \$12.50, B. Kirm 50c, Mary Hočevcar 50c.

Florence: Agnes Lukman \$1.

Walsenburg: M. Benčić \$2. (Postal Ed Tomšič.)

Cleveland: L. Poljšak \$5, Mrs. M. Estenik \$2, P. Bukovec \$1.50, Jos. Fabjanic \$1.50, skupaj \$10. Postal J. Krebel, J. Maslo \$2, L. Zalaznik \$2, A. Jankovih 50c, skupaj \$4.50.

Postal A. Jankovih, Frank Hribar \$9, M. Gole \$1.50.

Bridgeport: Joe Skoff \$2, A. Bobnar 50c.

Power Point: M. Tusek \$2.

Lisbon: Mary Bogataj \$1.50.

Youngstown: J. Petrich \$1.10.

Warren: J. Persin \$1.

WISCONSIN:

Milwaukee: Po \$1: F. Zajc, L. Sunnik, F. Poličnik, Neimenovan, skupaj \$4. Postal L. Barborich.

Willard: M. Malnar 75c.

NEW YORK:

Brooklyn: Jennie Padar Murin \$2.25, nabrano v veseli družbi \$6.25, skupaj \$8.50. Poslala Jennie Murin.

Gowanda: J. Dekleva 60c.

PENNSYLVANIA:

Sharon: Tony Bogolin \$2. (Izročil M. Kuhel.)

Johnstown: John Vičić 50c.

MINNESOTA:

Ely: M. Praprotnik \$6, F. Jenko \$2.00.

Buhl: Max Martz \$1.50.

DRUGI KRAJI:

Indianapolis, Ind.: Mary Stroj \$7.

West Mineral, Kans.: F. Marolt \$1.60; F. Stopar \$1, F. Lesjak \$1, A. Potočnik \$1, skupaj \$4.60. Postal F. Marolt.

Butte, Mont.: Anton Zugel \$1.

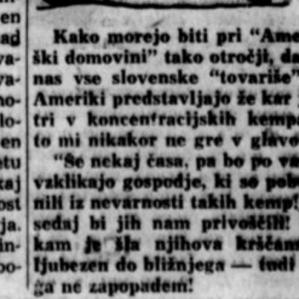
Skupaj \$287.45, prejšnji izkaz \$776.25, skupaj \$1,063.70.

Ker predsedki niso sidani na razumu, jih je z logiko nemogoče uničiti.—Tyron Edwards.

Tole mi ne gre v glavo?

Kako morejo biti pri "Ameriški domovini" tako otročji, da si nas vse slovenske "tovariše" v Ameriki predstavljajo že kar jutri v koncentracijskih kempah, to mi nikakor ne gre v glavo!

"Se nekaj časa, pa bo po vas!" vzklikajo gospodje, ki se pobegnil in nevarnosti takih kemp! In sedaj bi jih nam privoščili! Le kam je šla njihova krščanska ljubezen do bližnjega — tudi tega ne zapopadem!

PRIPovedNI DEL

VLADIMIR NAZOR:

NOVELE

NERO

(Nadaljevanje.)

Vpijem, toda gozd ne sprejme mojega glasu. V meni ostaja. Glasu lastnega grla ne slišim, prav tako kot ne slišim hrupa svojih lastnih korakov. Pa vendar nekaj bobni in ječi v meni. Vse stvari naokrog so umrle, tudi moje telo je mrtvo; gledam, a povsod je tema; poslušam, a mir je kakor v grobu; vpijem, pa lastnega glasu ne morem slišati. Vse je izgubljeno. Toda ostala je moja lakota, moja žeja in moje sovraštvo, a nimam jih s čim utolažiti. Nekoga potrebujem, ki bi jih raztrgal.

— Nero!

Ali se je dvignil veter, ali stopa nekaj po pobočju. Megla se je vzdignila. Pomika se navzdol podobna kalnemu potoku, ki teče dalje proti nekemu sivemu, mrtvemu morju. V vijugah se vleče nizdol, iz ognje se griču, mimo mene gre. In kolikor bliže prihaja, toliko bolj trga; drobi se v kose, ki imajo različne oblike. Cela procesija drevi čez drn in strn, goni jo pa velik, črn pes z belo progno med očmi, ki renči in laja.

Meglene postave postajajo v svoji gredosti vedno strašnejše. Vsa moja nagra dela: kar sem umazanega pozelel, vse ogabno, po čemer sem hrepenel, vse, kar sem živalskega občutil, se je sedaj pretvorilo v svojo vidno, pošastno obliko.

Procesija strahov se pomika pred mojimi očmi. Zavedam se, da sem jih sam ustvaril, da se spočeti iz moje krvi. Črni pes jih priganja, zaganja se vanje in jih trga; jaz pa trpim, kakor da vbada zobe v moje meso. Stiskam se in mučim. Zdi se mi, da umiram.

— Nero!

Nero pa je večji, hitrejši, a tudi bolj in bolj bel. Njegov glas je strašen. Moja notranjost drgeta v strahu. Opetkam se. Z glavo udarjam ob nekaj; padam na tla.

4. Ko sem se ovedel, je bila že tema, toda zvezde so svetile. Pomagale so mi iz gozda. Ob cesti sem zagledal v oknu neke hiše luč.

Potrkal sem in vstopil. V njej sem našel znane ljudi. — Gospod, kaj hodite zopet po temi tod okrog? — mi je rekel gospodar.

— Kako blede ste! Sedite! — je dodala žena in mi nekaj ponujala.

— Bled—mogoče. Sicer pa... — Pa se vam je le nekaj pripetilo. Saj vendar vidim... In žena je silila vame s svojim govorenjem.

Nikoli ne bo pozabila, kaj je

prestala neki večer, ko je v megli zašla v gozdu. Sama ne ve, ali je res nekaj doživela, ali se ji je samo sanjalo, ko je ležala brez zavesti. Zagledala je čudno deblo, ki je bilo videti strašno, pa vendar popolnoma njej podobno. Vse najgrše, kar je do takrat mogla pomisliti in čutili, je viselo na njem in prav za prav tvorilo tisto drevo, ki se je neprestano spreminjalo in predgručevalo kot nekaj živega. Neke roke so ga lomile in drobile, ona pa je trpela, ko da nekdo trga njo. Ko je bilo vsega konec, je vstala in takoj ji je odleglo. Tedaj je za zmerom izgubljeno nekaj iz nje. Tudi ona je sedaj drugačna ženska.

— Sele od takrat si prava žena! — je na pol v šali dejal gospodar.

— A vendar... Bog me je varoval! — se je prekrizala.

Njene besede so me vznemirile. Vendar nisem nič odgovoril.

— K vam sem prišel, ker iščem psa. Črn je in belo progno ima na čelu.

— Pri nas je. Ze nekaj dni. Gospodar je šel ven. Napotil se je čez cesto proti hlevu, odprl vrata.

Zažvižgal sem. Zaslišalo se je lajanje. Nero je planil v sobo; skoraj skočil je name.

Začuden sem ga gledal. Še nikoli se mi ni zdel tako lep, mlad, vesel.

Tudi ljudem v hiši se je čudno zdelo, kajti kar se je zatekel k njim, je bil ves prepaden in jezen. Toliko da je jedel. Potepal se je okrog. Zdal se je pa kar na lepem spremenil! Kaj je neki temu vzrok?

Zazdelo se mi je, da vem zakaj in od česa; pa nisem povedal.

Vzel sem ga v roke in odšel. Hodil sem proti mestecu in mesec je obeval čisto pred menoj.

Nebo je bilo jasno. Zemlja tiha.

Zopet sem imel lahko dušo; rekel bi: novo. Noge so me zlahka nosile.

Nero pa je bil ves srečen, ko sem ga nesel kakor pred davnim časom, ko je prvič čutil moj duh in ležal nekoliko preplašen v mojem nadržju.

2. Dobri Joža je sedel pred zaprtimi mestnimi vrati in čakal na pečenko. Motovučanci so se v začetku bali, da bo velikan navalil nanje. Ko pa so videli, da je potrpežljiv in miren, so pometali orožje stran in začeli briti norce iz njega ter se mu rogati. Ženske so ga obmetavale s krompirjem, otroci s kamenčki. Hrom, suhljat čevljar je sedel na rob obzidja tik pred Jožo in mu začel nazdravljati s polno čutaro vina. Zapel je velikanu posmehljivo pesemco:

Kje imate lanski jesih? — Zdrknil v Jožin je goitnik. Kje je z enim rogom krava? — Snedel jo je Joža Bik. (Dalje prihodnjič.)

Poletnega dne je jezdit benečanski glavbar v Istri, providur Barbabianka, iz gozda v mesto. Proto Zuane mu je vodil oslička. Barbabianka je razjahal, da bi se nekoliko ohladil pod senčnatim hrastom. Njegov osliček je zagledal zraven lesene hiše kopicico sena in zdirjal tja. Na lepem je nekaj udarilo v hrastovo krošnjo. Slišati je bilo pokanje vej. Osliček je tik debela strmo grazil in padel na črno zemljo.

— Aiuto! Aiuto! (Na pomoč! Na pomoč!) — vzklikne providur in plane pokonci.

Blizu senene kopice je stal tisti, ki je oslička zagnal v hrastove veje. Bil je visok ko gora, močan kakor bik in mračen ko nevihta. Velikan se je bil razjezil, ker mu je osliček izpulil iz kopice za pest sena. Pograbil ga je za rep in zagnal kvišku, zdaj pa mračno gleda providurja, Barbabianka se trese od strahu.

— Nič se ne bojte, gospodar, reče proto Zuane. To je kmet Joža. Hrašte mi podira v gozdu, motovunskim mešanom pa kostrune pase in njive okopava. Delaven je in miren, samo velik požeruh je. Vsako soboto mu Motovučanci dajo pečeno kravo. Zdal se je raztogotil, toda ukrotil ga bom takoj.

Proto dvigne bič, udari velikana in zavpije:

— Joža, poklekni in poljubi roko plemenitemu gospodu! Naš gospodar je.

Barbabianka se je začudil, ko je videl, da kleči Joža pred njim, plašen kakor zajec.

— Joža, je ukazal proto, osla si pokončaj. Vzemi gospoda v naročje in ga nesi v mesto!

Joža vstane, iztegne roke, posadi Barbabianko na levi laketi in odide navkreber proti Motovunu. Providurju se je zdelo, ko da je vrh zvonika. Oprjel se je kocin velikanovih in mu dejal:

— Joža, pojdi z menoj v Benetke. Zvest hlapec boš, jaz pa dober gospodar. Hočeš?

— Hm! — je zagodrnjal velikan in spušil providurja na obzidje mesta Motovuna.

Vsi Motovučanci so bili tisti čas na mestnem obzidju. Sobota je bila, dan, ko je bilo dati velikanu Joži pečeno kravo. Toda Motovučanci niso več voljni rediti velikana s svojimi kravami. Pritekli so na obzidje, da mu poreko: — Joža, naši voli niso zate! — in da mu pred nosom zapre mestna vrata. Orožja so prinesli, da bi ga ranili, in kamenja, da bi ga nagnali. Joža jim mora služiti zastoj, kajti oni so gospoda, on pa kmet. Začudili so se, ko so videli, da velikan odlaga na obzidje njihovega providurja. Med klicanjem in pesmijo so popeljali Barbabianka v stanovanje motovunskega župana. Potem so se takoj vrnili na obzidje, da bi zblijali z velikanom Jožo šale in ga zapodili lačnega in žejnega.

2. Smrt zelo posega v naše vrste. V Detroitu smo izgubili zvestega naročnika in podpornika Math Klariča, v Clevelandu pa delovnega sodruga in podpornika Proletarca ter drugih naših ustanov Antona Colariča. Kratke novice o njima so bile v prejšnji številki.

Joško Oven in njegova soproga Mary sta šla letos spet za par tednov v Mehiko, hči Mitzi pa je tam že dlje časa. Vrnejo se v aprilu. Joško bo glavni govornik na prej omenjeni priredbi 9. maja v Waukeganu. O svojih vtisih na potovanju bo govoril v klubu št. 1 JSZ dne 23. aprila.

Detroitčanom, ki so si ustanovili, kakor je v prejšnji številki poročal Rudolph Potochnik — nov pevski zbor, želimo čimveč uspeha. Zares škoda, kakor pravi Rudi, če bi tako velika naselbina ne imela nobenega kulturnega društva. In za prostor ne bo v zadregi. Kajti naši rojaki v

Z UPRAVNIŠKE IN UREDNIŠKE MIZE

„Big“ Tony Tomasič iz Oaklanda je pisal upravnici dne 18. marca med drugim: „Tvoj sosed je enkrat zapisal, da sem velik šalivec. Ne vem, čemu me je tako definiral. Yes, s šalo se včasih precej opravi. V Fontani sem na ta način dobil kar tri naročnike naenkrat. Zal, da se niso vsi obdržali. Včasih moj opomin več zaleže kot pa iz upravnitva. Pisal sem Stanleyju Moharju in Mat Spolarju, da jima je naročnika potekla in da imam še koledarja, ki se bi jih rad iznebil. Oba sta naročnino takoj obnovila in poslala vsoto tudi za koledar. Štirje, ki sem jih enako obvestil, mi še niso odgovorili.

Ako bo vreme ugodno, se bova z mamjo peljala v Fontano po pirhe in mogoče oddam še kak koledar, ako jih zastopnik John Pečnik ni dovolj dobil. In ko se bova peljala v Renton, Wash., jih bom vzel tudi s sabo, če jih prej ne razprodam. Nazaj jih ne bom pošiljal. V enem prejšnjem pisem mi je upravnica Mrs. Beniger naročila, da naj bom „prijden za Proletarca“. No, ali nisem bil?“ (Dopis „Big“ Tonyja na drugem mestu v tej številki.)

Poročilo Martina Judnicha o aranžiranju koncerta v Waukeganu v korist našega lista je naravnost razveseljivo. Štirje pevski zbori iz treh različnih držav — kaj takega med nami že dolgo ni bilo. Vse priznanje zastopnikom društev in klubov Prosvetne matice v Waukeganu in North Chicagu in njihovemu tajniku Martinu Judnichu, ker so se toliko potrudili, in pevskim zborom, ki so se tako pošteno odzvali, da pomagajo otebi ta list iz občutne gmotne krize. Ta koncertna priredba v Waukeganu bo v nedeljo 9. maja.

Louis A. Ambrožič je svoječasno tudi živel v kraju, kjer je dolga zima, namreč v severni Minnesoti, kjer je imel trgovino mehkihh pljač in z njimi zalagal naselbine v takozvanem železnem okrožju. Nakopal si je na voznjah in v mrazu bolezen, se hodil zdraviti v Duluth in v Chicago, končno pa se odločil preseliti se v Florence, Arizona. Poslal je \$3 za obnovitev naročnine in nas vpraša, naj mu povemo, da li mu je že potekla ali ne, da se bo vedel v drugič glede obnavljanja pravilno ravnati. Ob enem je poslal dopis, ki je v tej številki.

V nedeljo 25. aprila bo v SND na St. Clair Ave. v Clevelandu koncert mešanega pevskega zbora „Zarja“. Redki so zbori, ki bi tolikokrat nastopili skozi tolikšno število let kjerkoli je bilo treba pomagati dobri stvari in sodelovati. Zato je „Zarja“ izredno priljubljen zbor ne samo v Clevelandu in v sosednih naselbinah, temveč med vsemi, ki so jo že slišali in poznajo njeno delo. In teh je jako veliko. V priznanje ji bo — saj drugega kot priznanje njeni pevci ter pevke itak ne dobe, ako ji občinstvo dvorano do kraja napolni. Pomnite, 25. aprila je dan Zarjanov!

John M. Stonich iz Pueblo, Colo., je poslal vabilo na sejo podružnice SANSa, ki bo dne 4. aprila. (Njegovo naznanilo je za objavo v prejšnji številki prepo-

zno došlo.) Ob enem John M. Stonich, ki je zastopnik Proletarca, razpravlja o problemih, ki jih ima naš list in ker je optimist, svetuje, da bi ga povečali na osem strani. Naročil je tudi še pet izvodov koledarja.

Glede povečanja na osem strani pravi Stonich: „Umevno, da bi se s tem stroški zvišali, vsled tega bi morali zvišati tudi naročnino, čeprav bi bil vsled tega pri nekaterih morda ogenj v stregi. Ali ko bi razumeli, da je treba višje stroške kriti z večjimi dohodki, pa bi tudi oni pomagali. Vsak naročnik naj bi plačal 50c več na leto in vrh tega bi zbirali še prostovoljne doneske, pa bi šlo. Kajti letos je za naš list izredna priložnost radi predsedniških volitev in za našo agitacijo potrebujemo čimveč dobrega gradiva in s tem tudi več prostora.“

Kolikor nas ni tako optimističnih kot on, bomo zadovoljni, ako nam bo mogoče ohraniti list v sedanjih velikostih. Mi ga nismo že mnogo let ne znižali niti ne podražili v sedanjih inflaciji, dasi nas stane sedaj — v primeri s ceno, ki smo jo plačevali v letih depresije — nad 130 odstotkov več kakor takrat. Namreč več kot še enkrat toliko.

Nekateri slovenski listi imajo prilicne dohodke na oglasih. Mi dobimo le tu pa tam kak oglas. Pred prvo svetovno vojno jih je bilo tudi v Proletarcu precej in potem ne več — izjemo nekaj tednov predlansko leto in lansko pomlad. List je torej odvseskano edino od naročnin ter od prispevkov v tiskovni sklad. Včasih je nam prinesel prilicno prebitka Koledar. Lani nam je tiskarna tisk koledarja spet podražila nadaljnih 30%, cena koledarja pa je ostala ista. Ne, na povečanje lista ni misliti. Saj so naši napori v uradu in zastopnikov ter drugih, ki pomagajo vzdrževati list, že sedaj dovolj težki!

Res, baš v takih časih kot so letos — predsedniške volitve so pred nami — bi morali posvetiti nabiranju novih naročnikov še posebno brigo. N. pr., ako bi hotelo par drugih Proletarčevih prijateljev v Pueblu Johnu M. Stonichu pomagati — morda bi do poletja število naročnikov Proletarca podvojili! Samo 25 novih bi bilo treba, pa jih bi imeli 50. Neok — ko je bilo v Pueblu, med naprednim delavstvom še veliko živahnosti, smo jih imeli že precej več kakor 50.

Vedno korajžnji zastopnik Louis Barbarich iz Milwaukeeja je poslal pet letoletnih naročnin.

Pogrešamo pa iz Milwaukeeja in West Allisa dopisov. Nič nam ni poročal ali pa poslal izrezkov iz milwaukeeških listov o minuli kampanji za primarne volitve, ki je bila ena najbolj vročih v zgodovini mesta. Včasih je nam kaj sporočila in poslala izrezkov Kristina Podjavoršek. O izidu primarnih volitev za nominiranje županskih kandidatov smo poročali v prejšnji številki. Na končne volitve v tork 6. aprila gresta socialist Frank P. Zeidler, ki je dobil v primarnih volitvah največ glasov, in Henry S. Reuss, ki je bil na drugem mestu. Koliko so v tem volilnem boju razdeljeni, ali pa aktivni slovenski volilci v Milwaukeeju, nam ni znano. Enostavno kot že rečeno zato ne, ker nam ni o tem še nihče poročal.

V naselbini Strabane, Pa., ima članstvo SNPJ lep društveni dom in dvorana služi tudi za kulturne, ne samo za plesne zabave. Za kulturne prireditve skrbi v prvi vrsti znani Dramski klub „Soča“, ki je včlanjen

tudi v Prosvetni matici. Joseph Zupančič je poslal zanj (za klub „Soča“) \$12 članarine.

Društvo želi tudi kako igro iz osvobodilne borbe v Sloveniji. Bomo pogledali in poslali kar imamo.

Rojak iz Celja v Sloveniji piše, da je čital v Proletarcu oglas o Kernovem Angleško-slovenskem slovarju in želi, da mu sporočimo, na kak način bi se dala stvar urediti. Pravi, da bi knjigo nujno potreboval pri študiranju. Interesirale bi ga tudi kake angleške revije. Iz pisma bi bilo razvidno, da je uposlen v Narodni banki. Urediti bi se dala ta stvar edino tako, da eden knjigo plača in mu jo podari. Drugega izhoda ni.

Družini Paul Ocepek in Rudolf Potochnik iz Detroita sta prispevali \$10 v podporo Proletarcu namesto venca na grob pokojnemu Math Klariču. O njemu Ocepek piše, da je bil star 63 let, doma iz fare Edre blizu Kočevja. Hišno ime je bilo pri Goriciarju. (O smrti tega našega starega prijatelja smo, kot že omenjeno, na kratko omenili v prejšnji številki.)

Andrew Krivina, Girard, O., je poslal vsoto za petdeset koledarjev, ki jih je bil naročil klub št. 222 JSZ. Hvala vsem v Kirardu za njihov trud pri razpečavanju te knjige.

V našem uradu sta bila na obisku — na poti iz Californije in Floride nazaj v Cleveland Frank Andrianech in njegova soproga. Prispeval je \$5 v tiskovni sklad.

Jožef Korsic iz Detroita se vedno oglašuje s kako naročnino, a dopisa že precej časa ni poslal, dasi bi bilo iz njegovega mesta marsikaj zanimivega poročati.

Anna Klarič iz Detroita piše, da je klub št. 114 JSZ izgubil v teku kratke dobe dva člana. Umrli je sodružica Mary Anzek in sodrug Math Klarič. In vprašuje: „Kako naj gremo naprej, ko nam člani umirajo, namdestomista pa nobenega?“

Sodružica Anna Klarič je ostala tudi letos tajnica kluba. Enako so tudi vsi prejšnji odborniki znova sprejeli. Ta klub — nekoč eden izmed najdelavnejših v JSZ, ima sedaj vsled obstoječih razmer težke čase. Treba se bo med nami temeljito pomniti, kako poživeti naše glbanje, kajti naloge, ki jih ima, so še vse tiste kakor v prelošti.

John Filipich v Clevelandu je Johnu Kriblu omenil pismo svoje brata v Ljubljani, da ne prejema več Proletarca. Brat pravi, da se mu Proletarec dopade, zato ga toliko bolj pogreša. Kribel omenja na to drugo pismo iz Zagreba, v katerem prejemnik Proletarca pravi, da je to „nazadnjaški list“.

Glede pritožbe o nerednem dostavljanju lista smo se obrnili na merodajne oblasti. Vzrok nerednim poštnim zvezam med našo deželo in Jugoslavijo je v veliki, ako ne v največji meri današnja „mrzla vojna“. Iskrenih odnošajev manjka. Dokler Zed. države ne spremene svoje politike napram Jugoslaviji, ni računati na kako vzajemnost in sodelovanje med ameriško in jugoslovansko vlado.

Torej v kolikor bomo mogli z naše strani storiti, si bomo prizadevali, da bo naš list naročnikom v starem kraju redno dostavljen.

Anton Jankovich iz Clevelanda je poslal spet dve letoletni obnovitveni naročnini. Oba ta naročnika sta prispevala po \$2 (Nadaljevanje na 5. strani.)

PRISTOPAJTE K SLOVENSKI NARODNI PODPORNIM JEDNOTAM

USTANAVLJAJTE NOVA DRUŠTVA. DESET ČLANOV(IC) JE TREBA ZA NOVO DRUŠTVO

NAROČITE SI DNEVNIK „PROSVETA“

Naročnina za Združeno državo (izvenšči Chicaga) in Kanado \$8.00 na leto; \$4.00 na pol leta; \$3.00 na četrti leta; za Chicago in Cook Co., \$9.50 za celo leto; \$4.75 na pol leta; za inozemstvo \$11.

Naslov za list in tajništvo je:
2657 SOUTH LAWDALE AVENUE CHICAGO 23, ILLINOIS

PRISTOPAJTE K SLOVENSKI NARODNI PODPORNIM JEDNOTAM

USTANAVLJAJTE NOVA DRUŠTVA. DESET ČLANOV(IC) JE TREBA ZA NOVO DRUŠTVO

NAROČITE SI DNEVNIK „PROSVETA“

Naročnina za Združeno državo (izvenšči Chicaga) in Kanado \$8.00 na leto; \$4.00 na pol leta; \$3.00 na četrti leta; za Chicago in Cook Co., \$9.50 za celo leto; \$4.75 na pol leta; za inozemstvo \$11.

Dr. John J. Zaverinik
 PHYSICIAN and SURGEON
 3724 WEST 24th STREET
 Tel. Crawford 5213
 OFFICE HOURS:
 1:30 to 4 P. M.
 (Except Wed., Sat. and Sun.)
 8:30 to 9:30 P. M.
 (Except Wed., Sat. and Sun.)
 Res. 2319 So. Ridgeway Ave.
 Tel. Crawford 8449
 If no answer — Call Austin 5700

PRVA SLOVENSKA PRALNICA

Parkview Laundry Co.
 1727-1731 W. 21st Street CHICAGO 8, ILL.
 Fino postrežba — Cene zmerne — Delo jamčeno
 TELEFONI: CANAL 7173—7173

DRUŠTVO SLOVENSKEGA KRAJČARSTVA

ADRIA PRINTING CO.
 Tel. MICHIGAN 3145
 1838 N. HALSTED ST. CHICAGO 14, ILL.
 PROLETAREC SE TISKA PRI NAS

DRUŠTVO SLOVENSKEGA KRAJČARSTVA

BARETINCIC & SON
 POGREBNI ZAVOD
 Tel. 30-361
 424 Broad Street JOHNSTOWN, PA.

DRUŠTVO SLOVENSKEGA KRAJČARSTVA

DRUŠTVO SLOVENSKEGA KRAJČARSTVA

DRUŠTVO SLOVENSKEGA KRAJČARSTVA

★ ★ KRITIČNA MNENJA, POROČILA IN RAZPRAVE ★ ★

KOMENTARJI

(Nadaljevanje s 1. strani.)

tem celo več uspeha kot pa so ga imeli včasih v Mehiki, v Braziliji, na Kubi itd. Kritiki v Italiji pa grme, da ameriški imperializem preobrača nekdanj ponesno Italijo v drugo Grčijo. In je res politika Vatikana in njegove de Gasperijeve stranke spreminja Italijo v ameriški "protektorat".

Andrej Gromiko je pred varnostnim svetom Z. N. v Lake Success dne 24. marca dejal, da Zed. države vodijo napram Italiji in Čehoslovaški politiko groženj. V eni roki imajo potico, v drugi bič, vse zato, da jima usilijo svojo voljo. Sipljejo jima obljube in pretjne ob enem. Če ne bo tako in tako v Italiji, ji bomo odrekli vsako pomoč in tako ukinito sedanje dajatve. Glede Češke je Gromiko dejal, da se njeno ljudstvo ne bo udalo "cheap" propagandi Zed. držav temveč nadaljevalo rekonstrukcijo države po svojih potih.

Warren R. Austin je Gromiku odgovoril, da so njegove storije o Zed. državah fantastične. Ostro ga je prijimal tudi radi njegovega napada na čilensko delegacijo, katero je označil za služkinjo "wallstreetskih finančnih in industrijskih kraljev". Vendar pa — čemu naj bi se baš republika Čile toliko interesirala za "nesrečno" usodo Čehoslovaške? Kdo jo je pridobil, da se je pritožila pred varnostnim svetom in zahtevala preiskavo, kako je Rusija izvedla v Pragi svoj "puč"? Dokazov nima. A sprememba je bila vendarle. Čehoslovaška ima režim, ki je sedaj iskreno v zvezi s sovjetsko vlado. Prejšnji ni bil. In Gromiko je varnostnemu svetu dejal, da Zed. države (in njihova mala tovariška Velika Britanija) zato tako rohne glede Čehoslovaške, ker se njihovi napori za podvrženje vlade v Pragi pod svoj vpliv niso posrečili. Na tem je pač največ resnice, ki pa bo priznana šele kadar se strasti poležejo, namreč ako se bodo. Kajti "mrzla" vojna se spreminja že v kar toplo in lahko se primeri, da postane vroča in potem kdo ve kaj bo. Dobra nič.

Fredsednik Truman bi moral porabiti več svojega časa za domače probleme. N. pr., tu je stavka klavniških delavcev. In premogarji so pred dobrim tednom delo pustili ne da bi govorili o kakih stavitki. Te sploh ni, kajti delavci so enostavno ostali doma in premog pa sam od sebe ne pride na površje. Vzrok sprava je penzijski sklad. Taftov-Hartleyjev delavski zakon (takozvani) torej ni ustvil razrednega boja, ker če so zanj vzroki, bo nadaljevanje neglede na postave. To je spoznala tudi grška rojalistična vlada, ki je stavke prepovedala pod smrtno kaznijo. A med delavstvom vzlic temu tli in industrijski ter kmečki nekopolj v Grčiji je kakor vulkan pred izbruhom.

Sovjetski ambasador v Washingtonu Aleksander S. Panjuškin je imel, od kar je bil od vlade v Moskvi imenovan v to službo, dne 23. marca svoj prvi

govor. Povabljen je bil izraziti svoje mišl pred zvezo ameriškega-sovjetskega prijateljstva v New York, kjer je dokazoval, da je politika njegove vlade miroljubna, ni pa miroljubna politika tistih v Zed. državah, ki sčujejo javnost v histerijo in jo pripravljajo v vojno. Ako se prične, ne bo nastala po krivdi sovjetske zveze, je poudarjal, kajti ona je za mednarodno kooperacijo. Frazo dveh besed, "železni zastor", je skoval Hitlerjev propagandni minister Goebbels in za njim jo je povzel Winston Churchill. Sovjetska unija ni spustila okrog sebe nobenega železnega zastora, pač pa je to storila internacionalna reakcionarna klika, ki jo vsi poznamo. Spustila je svoj zastor ob sovjetski zvezi in ob drugih nji naklonjenih deželah v namenu, da skrrije resnico in jo nadomestuje z lažmi o vzhodu. V svojem govoru je Panjuškin enajstkrat poudaril, da si Sovjetska unija želi miru in da deluje za mir. Tega mnenja je tudi veliko važnih osebnosti v naši deželi, a ameriški "železni zastor" (radio, časopisje, vladna propaganda) jim ne pusti, da bi mogli s svojimi svarili pred vso ameriško javnost.

V Nuerebergu se vrši obravnava proti industrialcu Alfredu Kruppu in enajstim njegovim tovarišem. Obtoženi so vojnih zločinov. Pomagali so na krmlilo Hitlerju, ga financirali in nato tretji rajh militarizirali. Pri tem so takoj po vojni v svojih ogromnih tovarnah zaslužili na tisoče ljudi iz okupiranih držav. Ampak veste kaj je dne 23. marca dejal ameriški sodišču sodišču njihov zagovornik dr. Alfred Schilf? Da je ameriška sodna oblast nastopila napram obtožencem "protikapitalistično", torej da posnema — komuniste. Schilf se zgraža, ker so se Zed. države zapletle v boj proti nemškemu gospodarskemu sistemu (kapitalizmu) in s tem slede komunistični propagandi, ki počne isto! Ali se Schilf le šali, ali misli resno, ne vemo. Vemo le, da ameriška okupacijska oblast stori vse v svoji moči, da Nemčijo obvaruje za kapitalizem. Prav zaradi tega je morala tudi angleška vlada umakniti svojo obljubo nemškimi socialdemokratom v svoji coni, katerim je zagotovila, da bo nemško industrijo socializirala. Sedaj so Američani gospodarji vse zapadne Nemčije. Industrijo, premogovnike ter razne druge obrate vračajo prejšnjim lastnikom, podpornikom nacijev!

William J. (Wild Bill) Donovan, ki je bil med vojno šef ameriške poizvedovalne službe (po domače, špijonaže), je govoril po kratkovalnem radiu v Italijo in ji povedal, da ako dobe v nji v volitvah 18. aprila ali na kak drug način oblast komunisti, bo "ugrabljenih" milijone italijanskih delavcev ter poslanih v suženjstvo v Rusijo. Seveda, taka svarila "odličnega" Američana se potem ponavljajo v reakcionarnem italijanskem tisku, v vladnem radiu in na prižnicah. Ameriška reakcija je torej v volilni

kampanji v Italiji veliko bolj "divja" kakor doma. Tu ve, da bo ZMAGALA v vsakem slučaju, — pa naj bo hodoči predsednik republikanec ali demokrat. Zmaga v Italiji pa si ni tako svesta.

V New Yorku, že delajo na stavbišču, na katerem bodo zgradili nebotično palačo organizacije Združenih narodov. Mnogi svetujejo, da naj se ves načrt zavrzje. Kajti kdo ve, če bo, predno bo stavba dograjena, še kaj "združenih narodov". Ze danes izgleda za Z. N. veliko slabše kot pa je v času Mussolinijevoga udara v Etiopijo izgledalo za pokojno ligo narodov. Njena ogromna palača v Zenevi v Svici je sedaj prazna. Prepisana je na Z. N., ki imajo v nji nekaj birojev za statistike, in pa paznike. Ali bo imela zgradba Z. N. v New Yorku veselejšo usodo? Ne na način kakor sedaj posluje!

Eamon de Valera, ki je do prošlih volitev glavaril Irski celo vrsto let, je dejal v svojem govoru v Philadelphiji, da so se Zed. države spriznale z dejstvom, da je vojna (z Rusijo) neizbežna. Res, vsakdo, ki pride na potovanje po Ameriki, dobi tak vtis. Vojna propaganda ameriškega kapitalizma je torej dosegla svoj prvi namen — uveriti ljudi, da je vojna — neizbežna. Sedaj je treba napraviti samo še drugi korak — in nad svetom bo izvršen nov krvavi zločin.

Vnanji ministri velike trojice (Marshall, Bevin in Bidault) se še vedno radujejo nad svojo potezo za vrnitev Trsta Italiji. V dopadajeje jim je, ker so tako zvito presenetili italijanskega komunističnega vodjo Togliattija, Tita v Beogradu in Molotova ter njegovo družbo v Moskvi. Res so prišli na dan skrajno zvičajno in veseli jih, da so enkrat tudi oni lahko pokazali razumevanje na "trike". Toda kaj so dosegli? Mar kakšno rešitev s slabega v dobro? Ali pa s slabega na še slabše? Iz slabega na boljše s svojo potezo gotovo niso prišli. V resnici njihov predlog ne pomeni drugega kot da naj se vrnemo v predvojni položaj, ki je bil nevzdržen. Sicer pa omenjeni trojci ni šlo za kako pravičnost temveč edino za zmago reakcije v Italiji. In to ni nikarkršna rešitev.

V Centraliji, Ill., so 25. marca imeli prvo obletnico eksplozije v premogovniku, v kateri je izgubilo življenje nad sto rudarjev. Bila je seveda žalna obletnica. Strahote, ki so šle ljudem skozi mozeg omenjenega dne in pozneje, ko so nosili mrtvece ven drugega za drugim skozi več dni, ne bodo med onimi, ki so jih doživeli, nikdar pozabljene. Premogarjevo delo je naporno in njegovo življenje zdržema tveganje. Na tisoče in tisoče premogarskih družin živi še vedno v šupah sličnim hišicam, brez higijenskih naprav. Družine premogarjev so povprečno številnejše kakor družine delavcev v mestih. V minuli vojni so dali premogarji armadi in mornarici povprečno po dva člana družine. Vzlic temu jih je kapitalistični tisk napadal, da so "nepatriotični", ker s svojimi stavkami (med vojno) ogrožajo življenja naših vojakov na bojiščih. Sedaj so napadani znova, ker so izostali z dela in ogrožajo našo obrambo in pa Marshallov plan, dasi ni večjih in tako nesebičnih domoljubov kot so baš premogarji. Tisti, ki jih napadajo, pa so večinoma paraziti, spekulanti in prevaranti, ki so pokazale posebno razne kongresne preiskave in sodne obravnave. Vendar pa njim nihče ne očita "nelojalnosti", ker pač spadajo v družbo onih, ki gospodarijo deželi in se rede ter bogate na stroške tistih, katerim predbacivajo "nezvestobo", "sopotništvo" in drugo take "neameriške" stvari.

"New York Times" se smatra za ugleden, odgovoren dnevnik. Znan je po vseh Zed. državah in v vsi svetovni politični javnosti. Vzlic tej svoji navidezni premljenosti pa v svojih kolonah dopušča sčuvanje v vojno z Rusijo, menda zato, ker je to v skladu s prijatelji "Timesa" v državnem departamentu. Neki Maxwell Anderson razlaga v njemu, da je najboljšje, ako s "preventivno" vojno že letoš pripravljena na obrambo in imela atomske bombe, Anderson me-

CONGRESSMAN DRIPP BY YOMEN

"LET'S CLASSIFY OUR VOTING RECORDS AS TOP SECRET SO THEY CAN'T BE PUBLICIZED ANYWHERE."

ni, da bi Zed. države lahko skoncale tako vojno v nekaj dneh. Pokončali bi sicer par milijonov Rusov, razbili kar Nemci še niso dokončali, in mi pa bi ne imeli pri tem ničesar, ali pa prav majhne človeške izgube. Torej vse zelo enostavno. K. M. Landis II. dostavlja k temu v svoji koloni, da ako bi Stalin v tem ameriškem napadu ostal živ, bi ga naši fantje pograbili, ga tirali pred vojni sod in ta bi ga dal nemudoma usmrtiti kot zločinca proti človečanstvu. Kajne, na papirju se zmaguje kar takole — brez žrtve, in obesi se brkatega Stalina, takega kot ga rišejo ameriški kartunisti. Državni tajnik Marshall pa ni tako zelo prepričan v "lahko zmago". In tudi ako bi ameriške atomske bombe ter naši dolarski diplomati res zmagali, kaj potem s svetom? Mar bi atomske bombe rešile socialne probleme, n. pr. v Aziji? In ali bi bila Evropa na boljšem, če se jo še bolj razbije? Ali mislite, da ako kdo zaneti napad recimo na USSR, da ne bo tisti hip izbruhnila civilna vojna po vsi Evropi? Tragično je, da ni v Washingtonu v tako kritičnem času na odgovornem mestu nikogar, ki bi bil kos brzecim zgodovinskim momentom!

IZ URADA "BIG" TONYJA

Oakland, Calif. — Dne 19. marca je minlo 26 let, od kar smo prišli iz države sončnih rož (Kansasa) v "zlato Kalifornijo". Prvih par let nam je dokaj slaba predla. Končno sem dobil mestno delo, ki je bilo stalno. Zasluzil sem toliko, da smo se pošteno preživeli. Takrat nas je bilo sedem v družini. Sedaj sva zopet sama, kot pred 40 leti.

Poročila iz Kansasa čitam z uitkom. Pošilja jih v Proletarca Anton Shular. Seveda, piše tudi o žalostnih stvareh. Saj kaj vselega nima desti poročati, ker v Kansasu v nekdanjem premogovnem revirju ni več tako kakor je bilo pred 40 leti. Mladina je šla s trebuhom za kruhom v druge države, starši pa so ostali doma in si kupičili leta na grbo. Ni čudno, ako človek obupa, kadar je popolnoma izčrpan, pa se odloči za prostovoljno preselitev v deželo, iz katere ni vrnitev.

S solznimi očmi sem čital, ko je poročal Anton Shular o nesrečni smrti našega prijatelja Antona Sinkovca.

Prej par tedni sem poslušal kričanje v radiu, ki je vpil o svobodi v Ameriki in da so pota našega življenja z rožicami posuta. Našel je vse dobrote te dežele in s tem povedal resnico. Prezrl pa je beračijo in "petlarijo", ki jo je polno in pozabil je govoriti o tisti tretjini prebivalstva, o kateri je pokojni F. D. Roosevelt dejal, da je podhranjena, brez zdravstvene oskrbe in da živi v nesanitarnih razmerah.

Ko je bil radio-kričar gotov v Ameriko, se je skopal nad Rusijo. O nji je dejal, da ako imaš dve hiši, ti eno vzame Stalin in praviš je še druge take budalosti. Mož je sicer, kar se glasu tiče, dober govornik, a jaz bi mu prav lahko odgovoril, čeprav nisem govornik. Rekel bi mu, da je v Ameriki veliko do-

Ampak če tožitelj ne dobi niti centa odškodnine, bodo vzlic temu stroški narasli, kajti sodnje in odvetniki ne delajo zastonj. Narodni odbor za svobodni tisk je odvetnikom že plačal na račun \$4.500! Ampak to je šele začetek.

Odbor se dobro zaveda, da s družtvi in narodni domovi obremenjeni z vsakojakimi narodnimi davki; toda v svrhu ohranitve naših listov je zaenkrat najnujnejši davek — za svobodni tisk. Zato naj slehrno družtvo ki bo prejelo pismo, daruje iz svoje blagajne kolikor največ more. Poleg tega naj nabira med članstvom in po naselbinah prostovoljne prispevke. Dalje naj družtva tudi razmišljajo o priredbah za svobodni tisk.

Z radostjo sporočamo, da je prvi odziv glede omenjenih priredb zelo zadovoljiv. Naj omenim samo nekatera: SANSova podružnica št. 48, Cleveland, O., bo darovala za svobodni tisk polovico preostanka od koncerta. SANSove podružnice št. 1 in 108, Detroit, Mich., ves preostanek od drame "Svet brez sovraštva". Dramsko družtvo "Slovenija", Barberton, O., ves preostanek igre in plesa. Federacija SNPJ, Detroit, Mich., preostanek od plesa. Dramsko družtvo Ivan Cankar, Cleveland, O., prebitek od igre "Zadrega nad zadrego". Skupna družtva S. N. P. J. na zapadni strani Clevelanda, preostanek od piknika.

Družtva in posamezniki so do sedaj darovali okoli \$12.000, kar je še daleč od cilja \$50.000. Toda sodeč po navdušenih dopisih in društvenih izjavah iz raznih naselbin, bo sigurno dosežen. Prispevki prihajajo iz vseh krajev Zed. držav. Vsi nabiraleci hočejo biti "udarniki", kar je znak, da je napredna zavest med nami globoko ukoreninjena. Ampak glavna armada, zapopadana v hrbtnici naprednega življa — naših društvih, se šele zbira. Kadar stopi ta v ofenzivo, takrat bodo "copaki" kar deževali. Naj ne bo med nami nobenega Janeza Nedam in Micke Skopuhove. Naš silni odpor naj bo reakcije v svarilo za bodoče intrige.

Mi vsi vemo, da v tej deželi ni prizadeta Gabrovškova čast, temveč se gre za uničenje naprednih časopisov. Če je kdo upravičen tožiti za razžaljenje časti, je to Etbin Kristan, ki je bil v Ameriški domovini že šestkrat po krivici napaden. V ozadju Gabrovškove tožbe se nahaja vsa slovenska reakcija, ki je že dolgo iskala prilike, da uniči naše napredno časopisje, ker zavira pot klerikalni propagandi in navaja naše ljudstvo k razumevanju resničnega stanja svetovne politike. Najbolj jih boli, ker ne morejo več vladati našemu ljudstvu. Boli jih dejstvo, da naši časopisi pišejo simpatično o novi Jugoslaviji, katere voditelji se trudijo, da potom pridnih rok odnotne mladine zgradijo moderno industrijsko državo, v kateri bodo imeli ljudje dostojno življenje. Bolijo jih ogromne tovarne, rudniki in

železnice, ki bodo zrastle v jugoslovanski petletki. Končno jih boli šolska in kulturna vzgoja nekdanj zaostalih jugoslovanskih narodov, ki so se uprli brezjemu izkoriščanju domačih in tujih kapitalistov.

Ker ta reakcija ni mogla tam nadaljevati svojega dela, je prišla v Ameriko, kjer je vsled predsedkov proti Jugoslaviji našla ugodna tla za borbo proti režimu in ameriško-slovenskim naprednim ustanovam. Večina ameriškega ljudstva je potom časopisja, radia, kina in cerkve prežeta s predsodki do vzhodnoevropskih držav. Zato tudi Rev. Gabrovšek računa na te predsodke. Mogoče ima prav? Ampak eno je gotovo: če tožbo dobi ali izgubi, na sebi bo imel črna madež vse življenje. Pred očmi naj ima dejstva, da v tej tožbi niso prizadeti samo časopisi, temveč vsa napredna javnost. Narodni pregovor pravi: "Kdor toži, dobi sam po koži." In to se bo najbrže uresničilo tudi v Gabrovškovi tožbi.

Nasprotniki pravijo, zakaj tarnamo nad svobodo tiska, ker potem ustave vendar lahko pišemo kar hočemo, toda v isti sapi nam hočejo časopisje s tožbami uničiti. To je čudna logika, kajti svoboda tiska brez naprednega časopisja ni vredna, da bi jo pes poveljal. Brez naprednega tiska bi postal naš narod mrtev za vsako pošteno gibanje. Brez njega ne bi imeli krasnih narodnih domov, čitalnic, dramskih in pevskih zborov. Brez močnega orožja ne bi bili naši rojaki politično in unijsko zavodni. Brez njega ne bi imeli ponesne SNPJ s 70.000 člani in članicami. Brez našega tiska bi imeli še več Gabrovškov in duševno temo. Zato je jasno, da moramo ohraniti naše časopisje za vsako ceno.

Obrambni sklad \$50.000 bo najbolj učinkovit odgovor voditeljem rimskih "beguncev", katerim je pritiklavi naslednik velikega Roosevelta na široko odprli vrata, da nadaljujejo s svojim razdiralnim delom. Če bi bili ti "voditelji" iskreni, ne bi v uri preizkušnje pustili svojega naroda v rokah usode in pobegnili v varno zavetje v inozemstvo. Ako bi bili iskreni, bi danes pomagali graditi svojo porušeno domovino, kot jo gradijo milijoni poštenih Jugoslovancev. Če bi bili iskreni, ne bi skušali uničiti naših časopisov, katerih edina krivida je ta, da pišejo resnico in vzgajajo ljudstvo v duhu časa. Frank Cesen.

Grška zgodbica

Grškega partizana je peljal monarhistični vojak na morišče. Imel pa je ta vojak levo oko pravo, desno pa stekleno. Pa je dejal na smrt obsojenemu partizanu: "Če ugameš, katero oko je stekleno, te ne ustrelim." Partizan je zazrl fašistu v oči in hitro dejal: "Desno oko imaš stekleno." Začudil je je vojak, kako da je mogel uganiti. A partizan mu je pojasnil: "Nekaj človeškega se je lesketalo v njem."

KAJ LAHKO STORI VSAKDO IZMED NAS V KORIST "PROLETARCA"?

- Pridobivajmo mu NOVIH naročnikov
- Obnavljajmo naročnino TOČNO čim poteče
- Agitirajmo med drugimi naročniki, da store isto
- Prispevajmo v PROLETARCEV tiskovni sklad in pripravljajmo to tudi drugim
- Naročajta slovenske in angleške knjige iz PROLETARCEVE knjigarne
- Poskrbite, da si naroče AMERIŠKI DRUŽINSKI KOLENDAR vsi tisti, ki tega še niso storili
- Naročite KOLENDAR tudi svojcem v starem kraju in enako PROLETARCA.

Vsako naj stori za naš list kolikor more, pa bomo vsi težave zmagovali!

NAJBOLJŠA POMOČNIKA PRI UČENJU ANGLEŠČINE IN SLOVENŠČINE STA

ANGLEŠKO-SLOVENSKI BESEDNJAK

Cena \$5.00

IN

ANGLEŠKO-SLOVENSKO BERILO

Cena \$2.00

Avtor obeh knjig je DR. F. J. KERN

NAROČILA SPREJEMA

PROLETARCA

2301 SO. LAWDALE AVE., CHICAGO 23, ILL.

VILJEM KUNST: JUGOSLAVIJA SE ZAVZELA POSTATI MODERNA INDUSTRIALNA DRŽAVA

(Nadaljevanje.)

Pojdimo še dalje. V naši državi je mnogo nerodovitne zemlje. Nerodovitna je zaradi tega, ker je presuha, ali pa zato, ker so tam močvirja. To moramo popraviti. Zamočvirjena zemljišča bomo izsušili s kanali in drenažo. Zato so nam potrebni stroji. Že v prvi petletki bomo izsušili 400.000 ha močvirne zemljišča; prav toliko površino suhe zemlje pa bomo z namakanjem spremenili v rodovitno. Tudi tu bomo kopali kanale, po katerih bomo dovajali zadostno količino vode. Tega dela brez strojev ne opravimo.

Poglejmo oblake. Nekdaj se je človek ovedel v živalske kože, pozneje se je naučil tkati blago iz živalskih in rastlinskih vlaken. Prejo in tkanine je izdeloval najprej na roko, pozneje je izumil stroj, ki ga je pogonjal z roko ali nogo. Spominimo se kolovratov in krosen, kj jih lahko danes vidimo v muzejih, ponekod pa jih najdemo še po podstrešjih, morda kje še v rabi, kar je zopet znak tehnične zaostalosti.

Danes izdelujemo oblake v tovarnah na kompliciranih strojih, ki jih poganja elektrika. S pomočjo strojev izdelamo vlakna ne le iz volne, bombaža, lana in konoplje, temveč tudi iz lesa in mleka. S stroji ta vlakna spredemo, s stroji izdelujemo tkanine, od najfinejših svilenih preko vseh vrst platna za perilo, posteljino in gospodinjstvo do najtrajnejšega blaga za moške, ženske in otroke, vstevši številne vzorce za pohištvo, preproge, zavese in drugo. S stroji barvamo blago, s stroji ga gladimo, s stroji prirezujemo in šivamo oblake in perilo. Saj drugače ni mogoče. Kako bi neki na roko spredli, stkali in sešili perilo in oblake za 15 milijonov ljudi v naši državi.

V petletnem načrtu je predvideno, da se bo naša tekstilna industrija razvila tako hitro, da bo leta 1951. izdelala 47.000 ton bombažne preje in 250.000.000 m bombažnih tkanin. Pri volnenih tkaninah bomo istega leta dosegli proizvodnjo 24,2 milijonov metrov. Proizvodnja konopljenih tkanin se bo povečala na 17,2 lanenih pa na 19,7 milijonov metrov.

Uvedli bomo proizvodnjo umetnih vlaken, ki bo že l. 1951. dala 21.000 ton.

Podobno je z obutvijo, ki jo izdelujemo iz usnja, gumijs in tkanin. V prvi petletki moramo podvojiti izdelavo čevljev v primeri z letom 1939., tako da bo industrija obute dala leta 1951. 8.000.000 parov. Proizvodnjo opank moramo povečati na 4.800.000 parov v l. 1951. Tudi za izdelovanje usnja in gumijsa so nam potrebni stroji, prav tako so potrebni stroji za izdelovanje obute same. Tudi te stroje moramo nekje dobiti. Napravila nam jih bo naša industrija: srednjih in lahkih strojev, industrijo za te stroje pa bo opremila naša težka industrija.

Pojdimo k stanovanjem. Potrebne so nam hiše. Mnogo hiš čimprej. Za zidavo hiš potrebujemo zidake, apno, strešnike, cement, betonsko železo in še marsikaj. Kako bomo vse to napravili? Mar bomo na roke delali zidake, da o strešnikih in cementu sploh ne govorimo. Vse to morajo izdelati tovarne s stroji. Ne le opeko, apno, cement itd., za stanovanjske hiše, temveč predvsem za tovarne same, saj gradimo vse tako rekoč znova. Za tovarniške in stanovanjske zgradbe potrebujemo ogromno materiala, ki ga zamorejo izdelati le najmodernejši stroji, in take stroje že gradimo.

Proizvodnjo cementa moramo zvišati na 2.200.000 ton letno. Proizvodnja mavca na 150.000 ton. Proizvodnjo zidakov moramo dvigniti na 1.400.000.000, in prekoračiti proizvodnjo iz leta 1939. za 2,2. Stekla za okna bomo potrebovali leta 1951. 4.600.000 kvadratnih metrov, votlega stekla pa 30.000 ton.

Razen naštetega potrebujemo tovarne, stanovanjske hiše, šole, upravna in druga poslopja še mnogo drugega materiala za podobe, okna, vrata, za opremo, vodovod, kanalizacijo, razsvetljavo itd. To so poleg lesa žarnice, električni vodi, stikala, številniki, kopalne kadi, cevi, odtočni žlebovi in še mnogo drugega. Od kod bomo vzeli vse to v zadostni količini? Iz tovarn.

Za te tovarne potrebujemo zopet stroje.

Ce bi napravili le stroje za obdelovanje zemlje, dalje stroje, ki nas bodo oblačili in obuvali, ter stroje, ki nam bodo pomagali graditi tovarne, stanovanja, šole, kulturne domove in druge zgradbe, bi opravili le polovico dela.

Potrebni so nam še stroji, ki bodo zvozili hrano z njiv v vase in iz vase v mesta in tovarne, potrebni so nam stroji, ki bodo prevažali obleko in obutev, gradbeni material kakor opeko, cement in apno, dalje premog, rudo, les in druge surovine v tovarne in izdelke iz tovarn v mesta, trge in vase, potrebna so nam prometna sredstva.

Zgraditi moramo železniške proge, mostove, predore, viadukta, vagonov, lokomotiv, skladišča, postaje in drugo. Za gradnjo vsega tega so nam potrebne tovarne, s težkimi stroji za traktorce, ose, kolosa, mostove in drugo. V petletki bomo obnovili in izročili prometu 450 lokomotiv za tir normalne širine in 130 lokomotiv za ozkotirne proge, dalje 2000 popravljenih potniških vagonov, 265 službenih in 14.500 tovornih vagonov. Razen tega bomo napravili 200 novih lokomotiv, 930 novih potniških vagonov, 100 službenih in 14.560 novih tovornih vagonov.

Dogradili bomo začetne železniške proge v dolžini 400 km, zgradili še 477 km novega tira in elektrificirali 300 km prog normalne širine. Zgraditi nove proge v skupni dolžini 1500 km in začeti graditi nove proge v dolžini 480 km.

(Dalje prihodnjic.)

Socialisti desnice sklenili delati v in za zapadni blok

(Konec s 1. strani.)

mer temelji socializem, bi bila ogrožena.

Isti progas priznava, da imajo Zed. države pravico zahtevati jamstvo, da se ameriške pomoči ne bo razmetavalo temveč se vso podporo konstruktivno uporabljalo. Nikakor pa ne sme biti ta ameriška kontrola taka, da bi ovirala evropskim deželim samoodločevanje v svoji socialni in ekonomski politiki.

Dalje progas izvaja, da neglede kako nujno so Evropi potrebni za sistematisiranje in večanje produkcije moderni stroji — bi tudi najboljša masinerija prav malo zalegala, ako se je ne bil uposlilo v korist vsega ljudstva na temelju načel demokratskega socializma.

Izjava proti Francovi Španiji
V istem manifestu je zahteva, da se Francove Španije nikakor ne sme vključiti v načrt evropske rekonstrukcije (uradna ameriška označba je European Reconstruction Plan, a običajno mu tu pravijo Marshallov plan). Koliko časa bo ta zahteva glede Španije držala, je težko reči.

Tam in tukaj vemo, da če ne bi bilo tolikšne delavske opozicije v prizadeletih evropskih deželah, bi Frankova Španija že bila zraven.

Na nedavni konferenci držav Marshallova načrta je Portugalska imela pripravljen definitiven predlog, da se Španijo povabi v "plan". Angleški zastopnik je pri portugalskem delegatu pletiral, naj tega nikar ne stori, če neče angleške delavske stranke pripraviti v zadržev, ker ona bo primorana nasprotovati, ako Portugalci svoje namere ne umakne. Umaknil je ni, pač pa jo spremenil le v argument, da ker če ima ta načrt (ERP) namen zajeti komunizem, potem Francova Španija logično spada zraven. Ne samo zaradi svojega boja soper komunizem temveč tudi zato, ker je španska ekonomija z zapadnim svetom tesno povezana. In tako je bila Španija omenjena le mimogrede, v drugič pa bo morda stopila v ERP z eno nogo in nato z obema. Kar se Zed. državi tiče, bi se to že zgodilo, a vendar imajo v zapadni Evropi sedaj desničarske delavske stranke še vseeno toliko veljave, da bi niti vpliv enega največjih Francovih prijateljev, newyorškega kardinala Spellmana nič ne zalegel.

Vprašanje trgovine med zapadom in vzhodom
Ali bo ERP uspel tudi brez

trgovine med vzhodom in zapadom?

Zastopniki desničarskih delavskih strank v Londonu so izrekli mnenje, da za čimboljši rezultat je potrebno računati na trgovino z vzhodom. Francija n. pr. je bila nanjo vso dobo prej jako navezana. Anglija ima že dalekosežno trgovsko pogodbo s Sovj. unijo, ima jo z Jugoslavijo in pogaja se zanj z drugimi deželami sovj. bloka.

Ameriška politika pa je za ekonomski bojkot vsake države v sovjetskem orbitu. Angležem ni prijetno, ko poslušajo, kako razni zagrizenci v ameriškem kongresu kažejo s prstom nanje čes, glejte Anglijo! Dali smo ji milijarde, da bi si pomagala, sedaj pa pošilja težke stroje naši sovražnici Sovjetski uniji — za naš denar ...

Zed. državam je zelo uspelo izolirati zdravo trgovino med zapadom in vzhodom, v namehu, da udari ne samo Sovj. unijo, temveč toliko bolj Poljsko, Čehoslovaško, Romunijo, Jugoslavijo, Madžarsko itd. A v Franciji vedo, da jim je trgovina — magari tudi samo v izmenjavanju blaga, z vzhodnimi državami potrebna. In prav tako ve to Anglija. Saj kramarski Angleži ne mirze sovjetske politike nič manj kot ameriški Wall Street, a v trgovini s svetom, pa naj bo vzhodni ali zapadni, mislijo predvsem na svoje koristi, ne na "ideologijo" in sovjetsko "agresivnost".

Prepad med delavstvom vzhoda in zapada se veča

Kljub spravljivemu manifestu štirinajstih desničarskih strank na konferenci v Londonu je potrebno ugotoviti, da se prepad med vzhodom in zapadom veča. Na vzhodu trdijo, da je kriv imperialistični ameriški kapitalizem. V zapadni Evropi so mnogi enakega mnenja, četudi niso komunisti. In marsikdo v Zed. državi je uverjen, da je naša vlada s svojimi ekonomskimi svetovalci tista, ki je bolj kriva tega kritičnega razdvajanja kakor pa Moskva, kateri ameriška propaganda naprtuje vse zle namere. Kajti naši deželi se gre predvsem za obvarovanje kapitalizma, zato toliko krika proti sovjetski "agresivnosti". Ne zapojejo, da to ni agresivnost kot je bil n. pr. Hitler agresiven, ali pa Mussolini, temveč da je to razredni boj, ki ne pozna mej. Zato ga ne bo mogoče zajeziti, pa če atomske bombe napravijo še tolikšne jame.

Prelom na delavskem političnem polju je bil na londonski konferenci več kot očiten. Na prejšnjih sestankih so bile še zastopane italijanska socialistična stranka, češka, poljska, madžarska, romunska in Frederick Kuhn ugotavljala, da tudi bolgarska in albanska.

Svet se je razdelil ideološko in gospodarsko. Vzhodni hoče napraviti s sistemom prošlosti popoln prelom. Zapadni ga skuša ohraniti z reformami. A če hočemo govoriti po pravici — obstoja edino le še raditega, ker je kapitalizem v Severni Ameriki ojačan in uspeva tudi še v latinski Ameriki. V Evropi in v Aziji pa je na smrt bolan. Zato se zanaša na svojega bogatega bratrance, da mu bo on udahnil novo življenje.

Konferenca socialistov vzhodnih dežel
V taki atmosferi ne more biti med socialisti vzhodnih dežel z socialdemokracijo zapada nič skupnega. Saj tako meni ekskuzivna poljska soc. stranka, ki je 23. marca izjavila, da prekine vse stike s tistimi strankami, ki so bile meseca marca zastopane na zboru v Londonu.

Ob enem je poljska stranka podvzela inelativno za sklicanje konferencie vseh levčarskih socialističnih strank, ki naj bi se vršila enkrat v aprilu ali v maju. Povabljeni nanjo so poleg sklicateljice (poljske stranke) čehoslovaška socialdemokratska stranka, madžarska, finska, italijanska, levčarska socialistična skupina Francije ter nekaj drugih skupin, da se orientirajo za skupno akcijo v boju soper svetovno reakcijo.

Predsednik eksekutive poljske soc. stranke Kazimierz Rusinek, ki je v vladi ministar za delo in socialno skrbstvo, je dejal, da so postali "socialisti zapadne Evrope zavezniki ameriškega kapitalizma" in v tem smislu bodo levčarski socialisti vsespovsod vodili boj proti njim. Slednji imajo v tem svetovnem konfliktu prednost, ker niso ni-

kjer kompromitirani v kakih koalicijskih vladah, v katerih bi jim bilo treba popuščati konservativnim strankam ali pa kloniti pred pretinjami ameriške vnane politike.

Z upravniske in uredniške mize

(Nadaljevanje s 3. strani.)

v tiskovni sklad. Imena bodo v tozadevnem izkazu. Anton Jankovič je naročil dosejaj vsega skupaj 422 izvodov letošnjega koledarja. Razpečavali so ga tudi drugi, med njimi posebno John Krebel, ki jih je prodal v imenu kluba št. 27 JSZ 200 izvodov. Anton Jankovič je bil za ta letnik tudi zelo pridni pri nabiranju oglasov. Zelo delovna pri razpečavanju koledarja v Clevelandu sta bila tudi Frank Hribar in Felix Strumbl.

Obiskal nas je Frank Boltezar Jr. iz Puebla, Colo., svoj čas je bil član soc. stranke in tudi pomagal v nji. Dejal je, da bo pričel v Pueblu prodajalno z obuvami. Tega posla je že vajen, ker je delal v takih trgovinah. Bil je v St. Louisu in drugje, da si napravi zveze z obutvenimi tovarnami. Matere, ki jim je umrla lanskega decembra, ne morejo pozabiti. So bili res vsi jako navezani nanjo. Zapustila je moža Franka in tri sinove. Dva sta v Pueblu, eden pa v ameriški bojni mornarici že 17 let. Pokojnica je bila pred leti delovna v slovenski dramtiki in tudi v društvenem življenju, njen mož Frank Boltezar pa navdušen agitator za Proletarca in sploh delavskih akcijah.

Poslednja leta je vsled utrujenosti agitacijsko delo pustil. Upamo, da se bo kdaj spet oglašil v Proletarcu.

Frances Jenko iz Elyja, Minn., je obnovila naročnino in prispevala \$2 v tiskovni sklad. Njen soprog Frank je ozdravel in to pomlad si bošta v krasni dolyški okolici postavila kabino. Do lani sta obratovala letovišče Silver Rapids, ki sta ga prodala. Mnogo Slovencev iz raznih krajev je bilo pri njima na počitnicah. Izrekata vsem iskrene pozdrave.

Anton Andres, Chicago, je prodal deset koledarjev in izročil \$5 v tiskovni sklad, ki jih je prispeval Frank Luzbi.

Iz Buhla, Minn., je poslal Max Martz dve naročnini in pravi, da bo te dni obiskal še ostale naročnike po železnem okrožju. Članom gl. odbora SNPJ se zahvali za pozdrave, ki so mu jih poslali s svoje seje meseca februarja v Chicago.

Agnes Lukman, Florence, Colorado, je ponovila naročnino in prispevala \$2 v tiskovni sklad. Naročila bo list tudi svojem v starem kraju, da bodo videli, kako živimo in delamo tukaj, in pa kako gledamo na svetovni razvoj z vidika tukajšnjih razmer.

V Sloveniji mnogo ljudi potrebnih pomoči

Iz Zagradca na Dolenjskem smo prejeli sledeče pismo:

Dragi tovariš urednik Frank Zaitz!

Podpisana sem že dlje časa iskala Vaš naslov in sedaj sem ga dobila v Slov. čebelarju. Pred več leti ste mi zelo pomagali v vašem cenjenem listu in se znova obračam na vas, da bi mi dali par vrstic prostora v vašem listu za prošnjo, s katero se obračam do slovenskih rojakov.

V minuli bratomorni vojni sem izgubila vse. Okupator mi je uničil in odnesel kar je bilo premakljivega. Ustrelil mi je sina in po bil bi vse nas, ako ne bi bili pravčasno bežali.

Ravno tako je delal z nami domači belogardist, ki je bil celo nevarnejši.

Po vojni smo si pomagali toliko, da živimo. Imam devet otrok, ki sem jih dala v razne šole in tečaje. All obleke nimamo in kupiti je ne moremo.

Ker nimam nič sorodnikov v Ameriki, se obračam do dobrosrčnih rojakov, ako bi mi mogel kdo poslati kaj stare obleke. Upam, da mi te prošnje ne boš te odrekli.

Zelim vam v letu 1948 obilo uspeha. — Naslov:

Marija Hrovat, Zagradec 8, Dolenjsko, Slovenia, Jugoslavija, Evropa.

Važna objava članstvu podružnice SANŠA

Pueblo, Colo. — V nedeljo 4. aprila ob 3:30 popoldne se bo vršila v Narodni dvorani (May Hall) seja Sansove podružnice, ki bo zelo važna. Imeli bomo tudi angleškega govornika.

Tu smo dne 16. marca ustanovili progresivni politični klub. Sestanek se je vršil pri nekem zobozdravniku. Udeležba je bila za prvo sejo dolčaj povoljna. Govoril je odvjetnik Ch. Graham iz Denverja. Med navzočimi so bili delavci raznih strok in precej inteligence (zdravniki, odvjetniki, učitelji). Zastopane so bile tudi nekateri cerkve.

Po končanih razpravah je bil izvoljen provizoričan odbor 11 članov, med katerimi so trije Slovenci (John M. Stonich, Mary Okacie in Mary Ductie).

Naslednji dan smo slišali po radiu govoriti predsednika Trumana, ki je nastopil pred skupno kongresno zbornico z apelom za pospešenje militariziranja naše dežele. Cim je Truman govor skončal, je podpisani poklical telefonično tajnico prej omenjenega odbora, da je treba kaj ukreniti, oziroma poslati v Belo hišo protest Trumanu in naše coloradske zastopnike v senatu in poslanski zbornici pa urgirati, da glasujejo proti Trumanovemu militarizmu. Tajnica je nato obvestila predsednika odbora in ob 4. pop. smo se že sestali predsednik, tajnica in podpisani. Ze v pol ure nato je protest telefonično brzel v Belo hišo kakor tudi v kongres. Zatem smo o naši akciji obvestili vse tri radio postaje v Pueblu in lokalne časopise. Ko sem pisal, je radio postaja že poročala o našem protestu, naslednji dan pa so brali ljudje vest o tem v lokalnih časopisih. (Torej led je prebit.)

Vabim naše rojake, da pristopijo v ta klub in s svojimi aktivnostmi ostali javnosti pokažemo, da smo za mir in vsled tega proti militarizmu. Sedaj je čas, da agitiramo za predsedniškega kandidata Henry Wallacea in za njegovoga kolega, kandidata za podpredsednika Glen Taylorja.

John M. Stonich.

Ako verujete v poslanstvo, ki ga vrši "Proletarec", pomagajte mu v pridobivanju naročnikov in zbirajte prispevke v njegov tiskovni sklad!

Nevoščljivost

Violinski virtuozi in pisatelj komedij sta bila neločljiva prijatelja. Pisatelj je hodil na virtuosne koncerte, virtuozi pa na njegove komedije. Na nekem koncertu se je virtuozi izmaknil lok in strune so zacvillile tako, da se je pisatelj temu na glas zasmel. Po koncertu je prišel virtuozi k pisatelju in mu resno dejal:

"Ni lepo od tebe, da si se mi smejal. Jaz sem gledal vse tvoje komedije in se nisem pri nobeni smejal."

Sodba Bernarda Shawa

Bernard Shaw je bil nekoč povabljen na večerjo, ki jo je pripravila znana londonska aristokratka lady Astor. Po jedi je igrala gosposična hčerka. Lady Astor, prepričana, da je njena hči najmanj umetnica, je pristopila k slavnomu pisatelju in ga vprašala tiho, kakož z očmi na pianistko:

"Kaj mislite?"
"Mislim, da je slon edina žival, ki je nevarna tudi po smrti."

"Zakaj?" se je začudila lady.
"Zato, ker iz slonovih oklov jedeljujejo klavirske tipke!" je ironično rekel Bernard Shaw.

Debeluhava smola

"Sprevednik, pomagajte mi, prosim, da stopim iz vlaka!"
"Prosim. Toda kako to, da ne morete sami?"

"Kakor vidite, sem zelo debel, zato mi zdravniki priporočajo, naj izstopam iz vlaka s hrbotom naprej; kontrolni organi pa mislijo, da hočem vstopiti, pa me porivajo nazaj v vlak. Tako sem se peljal dozdaj že štiri postaje predaleč."

Protinja Rusiji

V ameriškem tisku in v radiu se stalno poudarja, da imamo sedaj take bombnike, ki lahko napadejo katerikoli kraj v Sovj. uniji in se po napadu vrnejo nazaj na ameriške baze. Sploh, da imamo tudi že "atomske" oblake, ki uničijo vse pod seboj, dalje mikrobe, s katerimi lahko zastrupimo vodo in zrak. Torej čim udarimo, pa bo Rusije konec. Kako enostavno! A vendar, Rusi na vse to nič ne porajajo in hodijo spat kot da ameriških groženj niti ne slišijo.

Anglija kritizirana valed pošiljatev v Rusijo

Kongresnik Johnson iz Colorado je v poslanski zbornici roblnel zoper Anglijo, ker pošilja stroje in razno drugo blago v Rusijo, namesto da bi jo bojkotala. Dejal je, da je poslala tja med drugim 500 lokomotiv in to "za naš denar". Zahteval je, da ako bomo Angliji ekonomsko še pomagali, naj bo to samo pod pogojem, da ne bo Rusiji pošiljala nikakršnega takega materiala, ki bi jačal njeno oboroženo silo. In hoče nočeš, Anglija se bo morala ameriškim zahtevam udati, čeprav bi rada bila s Sovjetsko zvezo v čimboljših gospodarskih odnosajih.

Seznam priredb slovenskih organizacij v Chicagu

Organizacije v Chicagu in okoličnici, ki žele imeti svoje priredbe opredeljene v tem seznamu, naj nam sporoče podatke, enako tudi pravne v slučaju pomoči.

Mladinski krožek št. 26 SNPJ — zabava v jednotni dvorani v soboto 3. aprila večer. Vstopnina 50c. Čez dan mladinska kegljska tekma, isto tako v nedeljo 4. aprila.

Krožek Progresivnih Slovencev št. 8 — seja in razstava ročnih del v sredo 7. aprila v Slov. delavskem centru.

Društvo Slovenski dom št. 86 SNPJ — slavnost 40-letnice v soboto 10. aprila v Swiss Club Hall, 635-639 Webster Ave. Vstopnice po 60c.

Fevški zbor "Eranca Prešeren" — koncert v nedeljo 18. aprila v dvorani SNPJ.

Klub št. 1 JSZ — prvomajska slavnost v Slovenskem delavskem centru v soboto 1. maja.

Centralni odbor podružnic SANŠA in društev priredi proslavo tretje obletnice osvoboditve Slovenije in Jugoslavije v nedeljo 2. maja v dvorani SNPJ.

Podružnica št. 60 SANŠA — domača zabava v soboto 15. maja v To-mazinovih prostorih, 1902 W. Cermak Road.

Liberty Bell, No. 70 ABZ — piknik v nedeljo 6. junija na Carno-venem vrtu v Willow Springu.

Klub št. 1 JSZ — piknik v korist Proletarca v soboto 17. julija na Keglovem vrtu v Willow Springu.

"Pioneer" št. 559 SNP — piknik v soboto 7. avgusta v Pilsen parku, Albany in 26. cesti.

Agriculture and Industry are Partners ... In Chicago and Northern Illinois

UGODNOST ozemlja Chicago in severnega Illinois je omogočila, da je ta kraj postal svetovno središče za procesiranje hrane in izdelavo farmskega orodja. Tu se procesira za milijardo dolarjev hrane letno, namreč v osrčju največjega ozemlja prašičereje in govejejeze v tej deželi.

Valed naraščanja mesta, ki je naravno železniško središče srednjega zapada in iznajdbe hladilnih vagonov leta 1874, je Chicago postalo center ameriške mesne industrije. Po otvoritvi Union Stock Yarda leta 1865 je mesto prejelo skoraj eno milijardo glav klavne živine. Leta 1885 so njeni skupički presežali milijon dolarjev vrednosti na dan. Samo v Illinoisu so farmerji dobili več kot 40 odstotkov svojih skupnih dohodkov skozi leta od prodaje mesa in mesnih produktov.

Umna raba postranskih mesnih produktov v tej industriji je omogočila prvim izdelovalcem mesnih pro-

duktov, da so prodajali meso po nižji ceni nego lokalni mesarji na vzhodu. Danes je izdelovanje mesnih produktov tako specializirano, da farmer navadno prejme več za živo vago kot mesarske firme za živino. Postranski mesni produkti sedaj povisajo najmanj za 200 milijonov dolarjev letno dohodke čikaških industrij.

Nekateri privatni laboratoriji v Chicagu in severnem Illinoisu razvijajo tudi druge uporabe farmskih pridelkov in ostankov v tem velikem žitnem tržišču. Raziskovalni laboratoriji kmetijskega departamenta v Illinoisu sedaj iščejo nove porabe koruze, sojnega fižola in pšenice.

Ker je medsebojna odvisnost med mestom in farmo že dolgo znana, je čikaško in severno-illinojsko ozemlje, ter bo tudi v bodoče, del in soudeleženc svetovno največjega kmetijskega imperija — dolina Gornjega Mississippija in daljnih velikih planjav.

For more information, communicate with the
TERRITORIAL INFORMATION DEPARTMENT
Commonwealth Edison Company
100 South Dearborn Street, Chicago 5, Illinois—Phone RA3-3411

